

SÄKRA BETALNINGAR

Skuggsida

Det är dystra tider. Den ekonomiska krisen har blivit global och styrande världen över måste bekämpa lågkonjunkturen med stödåtgärder och pressade räntor. Arbetslösheten stiger och börskurserna åker berg-och-dalbana. Några påstår att det har vänt, andra att vi får leva med lågkonjunkturen länge än. Hur står det till med krisen, egentligen?

Innehåll

2. Redaktionen har ordet
3. Ledaren
4. Notiser
- 5-9. Rapport från...
- 10-18. Tema: SKUGGSIDA
19. Juridikhörnan
- 20-21. Forum myndighet
- 22-23. Korten på bordet!
- 24-25. Utbildning
26. Anslagstavlan
27. Styrelse/Övriga

Elisabet Hammar,
Aptic AB
Redaktör, Säkra Betalningar
Telefon: 0500-100 200
E-post: elisabet.hammar@aptic.se

Maria Nyrén Ivarsson,
Transcom CMS AB
Biträdande Redaktör och annonsansvarig,
Säkra Betalningar
Telefon: 08-120 800 90
E-post: maria.nyren-ivarsson@transcom.com

Faller-en-faller-alla

Det har väl inte undgått någon att världen och vi befinner oss mitt i en ekonomisk kris. I alla fall om mediernas bild stämmer med verkligheten. Nyheter om banker som kraschar, stigande arbetslöshetssiffror och det ena krispaketet efter det andra har sköljt över oss.

Trots detta hörs här hemma ofta kommentarer som "Är det verkligen så allvarligt? "Jag märker då inte av någon kris? "Folk verkar ju handla på som vanligt". Och visst kan det vara så, för paradoxalt nog så har vissa grupper i samhället fått det bättre. Den som har arbete och bor för lånade pengar hör till vinnarna, medan den som är arbetslös och hyr sin bostad har det värre.

Situationen har jämförts med börskraschen 1929 och 30-talets djupa ekonomiska depression, men även med 1990-talskrisen, som ligger närmre till i tiden och kanske är lättare att relatera till. Hur står den lågkonjunktur vi upplever nu i förhållande till nittonhundratalets?

Med detta i tankarna försökte vi begripa oss på vad som är sant och inte i bilden av den ekonomiska krisen. Vi har intervjuat "förståsigpåare" hos näringsliv, myndigheter och politiker för att försöka definiera nivån och digniteten av den pågående krisen.

För oss blev resultatet ett smått chockartat uppvaknande. De som vi fått svar av är överlag av samma åsikt – det här är kanske en av de allvarligaste kriserna som världen varit med om. Världen har aldrig varit så nära ett finansiellt sammanbrott som under hösten 2008. Den omkramade globaliseringen visade sig också vara en riskfaktor – hela det finansiella systemet har blivit så sammanflätat att en finansiell aktörs beteende kan utlösa en världskris.

Det kan vara svårt att ta till sig omfattningen av ett worst-case-scenario och vad det skulle ha inneburit för oss i konsumerande och borskämda västvärlden. Vi hade till exempel inte kunnat använda våra betal- och kreditkort, bankomaterna hade slutat fungera och våra kontanter hade blivit oåtkomliga. Byteshandel hade återigen blivit en vardaglig nödvändighet för att överleva.

Tanken är både främmande och skrämmande. Det ekonomiska systemet som vi vant oss vid och känner till är både bräckligt och sårbart. En enstaka händelse kan få ödesdigra konsekvenser i alla världens hörn.

*Maria Nyrén Ivarsson
Elisabet Hammar*

*December 2009
Elisabet Hammar, Redaktör
Maria Nyrén Ivarsson, Biträdande redaktör*

Ansvarig utgivare
Claes Månsson, ordförande
Svensk Inkasso
claes.mansson@adv-oberg.se

ISSN 1654-952X

Ledaren

Bevis om rätt fordringsägare; överlåtelsekedja för fordringar/enkla skuldebrev

Den som köper eller på annat sätt övertar fordringar måste alltid tänka på den bevisning som kan krävas när fordringen ska göras gällande i summarisk process, vid domstol eller vid kronofogdemyndighet, kfm. De flesta fordringar av aktuellt slag är leverantörskrediter (obetalda fakturor) eller konsumtions- och investeringskrediter som inte återbetalats i rätt tid. Vanligen är dessa fordringar enkla skuldebrev och de följer regler som återfinns i skuldebrevslagen. Sammanfattningsvis kan legitimationsreglerna avseende överlåtelse av fordringar och enkla skuldebrev beskrivas så här. Behörig borgenär är den ursprungliga borgenären eller den borgenär som kan härleda sin rätt från denne med ett giltigt fång. Gälldenären kan betala med befriande verkan endast till en sådan borgenär, men även till överlåtaren eller anvisad borgenär om han är i god tro. För rätt att kräva betalning av en gälldenär fordras att borgenären företer övertygande bevisning om att han är rätt borgenär.

Frågan är hur sådan bevisning ska vara utformad. Saken har under de senaste tio åren varit uppe till debatt någon gång, men några praktiska problem har knappast uppkommit. De problem som nu aktualiserats avser ansökningar om verkställighet vid kfm, när ansökan görs av en borgenär som inte utställt fordringen utan förvärvat den i senare led. I 2 kap 2 S utsökningsbalken, UB, stadgas sedan lång tid att sökanden ska – för det fall annan än sökanden är angiven som berättigad – visa att han förvärvat den förres rätt. Kfm har att pröva den saken ex officio, d.v.s. utan inblandning från gälldenären. Möjlig har kfm genom åren varit mindre noggrann i dessa sammanhang. I vart fall har vissa domstolar i överklagningsärenden prövat frågan och funnit att bevisningen vare sig infordrats eller prövats.

Kfm har med anledning av att frågan uppmärksammats beslutat om nya handläggningsrutiner och att krav alltid ska ställas på komplett bevisning om fullständiga överlåtelsekedjor i alla verkställighetsmål; även bandmål. Ställningstagandet leder till praktiska svårigheter. Problemen beror dels på att fordringsöverlåtelser har ökat kraftigt i samhället och att det numera är mycket vanligt att den ursprungliga borgenären överlåter fordringar efter en vis tids indrivningsåtgärder, dels på de tekniska förutsättningarna

för ansökningar om verkställighet som innebär att väldigt många ansökningar görs som så kallade bandmål och där utrymmet för kompletteringar med pappershandlingar är begränsat och svårt att administrera.

Medlemsföretagen i Svensk Inkasso förvärvar ofta fordringar från banker, finansbolag och handelsföretag som beviljar leverantörskrediter. Inte sällan köps fordringsstockar som överlåts i flera led. Det kan vara en administrativ utmaning för de nya fordringsägarna att hålla reda på och hantera bevisning om alla överlåtelser för senare presentation av överlåtelsekedjan. Den bedömning som kan göras är att all bevisning om överlåtelsekedjor måste inges manuellt. Det blir fråga om dels överlåtelseavtal, dels listor över preciserade fordringar som övertagits. Stora mängder pappersmaterial vilket måste hanteras noggrant med hänsyn till sekretessregler ska ges in till kfm.

För närvarande pågår ett projekt vid kfm, i samråd med Svensk Inkasso, för att utvärdera om det är möjligt att finna enkla och hanterliga vägar för inlämning av allt material. Exempelvis kan det bli fråga om att stora ingivare kan bli hänvisade till en enda mottagare vid kfm, liksom om lagring av avtal och fullmakter för framtida behov.

Det är naturligtvis olyckligt att en rättsregel som tillkommit i en helt annan tid, och under helt andra förhållanden – och där de omständigheter som ska bevisas extremt sällan är materiellt oriktiga och riskerna för rättsförluster således är minimala – ska leda till så stora praktiska bekymmer. Nog vore det väl enklare om denuntiationen, d.v.s. det skriftliga meddelandet från överlåtaren till gälldenären om att fordringen överlåts till ny borgenär kunde bedömas som tillräcklig bevisning om att den nye fordringsägaren är berättigad att kräva betalning. En denuntiationshandling utsänds nämligen alltid i syfte att möjliggöra för gälldenären att betala med befriande verkan till den nye borgenären och en sådan är enkel att hantera.

Claes Månsson, Ordförande Svensk Inkasso, december 2009

Föreningen Svensk Inkasso

Svensk Inkasso är en ideell förening för företag inom inkassobranchen med målsättningen att verka för en seriös bransch, upprätthålla god inkassosed och att tillvarata medlemmarnas, borgenärernas och branschens intressen.

Bland medlemsföretagen återfinns inkassoföretag som bedriver inkasso för annans räkning och därtill återfinns som associerade medlemmar andra företag och organisationer inklusive statliga och kommunala bolag/förvaltningar som har intresse i inkassobranchen (t ex genom att bedriva egeninkasso).

Föreningen har för närvarande ett femtiotal medlems- och associerade företag.

EU:s tjänstedirektiv genomförs i Sverige

Den 27 december i år blir EU:s tjänstedirektiv gällande i Sverige, dels genom en ny lag om tjänster på den inre marknaden, dels genom ändringar i gamla och införande av nya bestämmelser i relevant lagstiftning. Syftet med de nya reglerna är att genom regler, som bl.a. förenklar etablering och fri rörlighet för tjänsteleverantörer inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), stimulera tjänstesektorn. Bestämmelserna ska också stärka tjänstemottagarnas intressen. Vidare innehåller direktivet även regler om administrativt samarbete mellan EU-länderna.

Källa: Prop. 2008/09:187, Genomförande av tjänstedirektivet

Nytt regelverk för betaltjänster

Den 1 november i år infördes EU:s betaltjänstdirektiv i många medlemsstater. Detta innebär att nya regler så småningom kommer att gälla för betaltjänster. I Sverige införs direktivet i nationell lag under våren 2010. Direktivet omfattar företag som erbjuder betaltjänster, men även företagets kunder omfattas av reglerna.

De nya reglerna innebär bl.a. tillstånds- eller registreringsplikt hos Finansinspektionen, FI, för att kunna erbjuda betaltjänster och omfattar företag som erbjuder betalningstjänster t.ex. banker, penningöverförare och tele- och dataoperatörer om de erbjuder digitala betaltjänster vid köp av varor och tjänster från en tredje part. Det blir således en ny grupp av företag s.k. betalningsinstitut, som tvingas att söka tillstånd hos FI – dock med undantagsmöjligheter för företag med mindre omsättning. Dessa företag ska emellertid alltid finnas registrerade hos FI.

De nya reglerna innebär för alla betaltjänstföretag nya krav på hur tjänsterna ska utföras, t.ex. informationsplikt och omfattning samt begränsningar vad gäller hur lång tid en betalningsöverföring får ta.

Källa: Finansinspektionens hemsida 2009-11-11, www.fi.se

Förslag om enhetlig elektronisk legitimation

E-delegationen har nu överlämnat sitt första delbetänkande till kommun- och finansmarknadsminister Mats Odell. E-delegationen har i uppdrag att lämna förslag till en strategi för myndigheternas arbete med e-förvaltning och har som utgångspunkten att utvecklingen av e-tjänster tydligare ska drivas av medborgarnas och företagets behov. På så sätt kan man förenkla människors vardag, minska företagets administrativa börda och bidra till Sveriges tillväxt.

E-delegationens förslag innebär bl.a. att man skapar en enhetlig svensk e-legitimation för hela den offentliga sektorn. Tanken är sedan att densamma även ska kunna användas av den privata sektorn. Vissa myndigheter får i uppdrag att möjliggöra en snabb och effektiv utveckling av e-tjänster och det föreslås även ett gemensamt verksamhetsstöd, s.k. shared service centers. Genom dessa åtgärder räknar E-delegationen med en besparing på cirka en miljard kronor per år. Vidare föreslås att ett speciellt forum ska skapas på Internet för medborgare och företag där desamma ges möjlighet att påverka e-förvaltningens utformning. Betänkandet ska nu ut på remiss.

Källa: Pressmeddelande från Finansdepartementet den 19 oktober 2009

Svenska hushåll fortsätter att ta bostadslån

Enligt en rapport från Finansinspektionen, FI, ökar utlåningen till de svenska hushållen även under september i år. Utlåningen består till största delen av bostadslån och två tredjedelar av låntagarna väljer rörlig ränta. Däremot fortsätter företagsutlåningen att minska och tillväxttakten till företag vad gäller utlåning på årsbasis var -0,6 % i september. Motsvarande siffra för hushållen var 8,2 %.

FI konstaterar också att inlåningsräntorna i princip är oförändrade medan utlåningsräntorna sjunkit något sedan förra rapporten. Bankernas exponering i Baltikum har sedan årsskiftet minskat med 62 miljarder kronor. Däremot är bankernas marginaler i stort sett oförändrade under september månad. FI pekar också på att utlåningen i euro har ökat under det sista året och detta beror bl.a. på att räntorna för utlåning i inhemsk valuta är avsevärt högre än för lån i euro.

Källa: Finansinspektionens tionde rapport 2009, Effekterna av statliga stabiliseringsåtgärder.

Aktiekapitalet sänks för privata aktiebolag

Som en viktig del av regeringens strategi för ekonomisk tillväxt och ökad sysselsättning föreslår regeringen nu i en lagrådsremiss att kravet på aktiekapital för privata aktiebolag sänks från 100 000 kr till 50 000 kronor. På så sätt tror regeringen att aktiebolagsformen ska bli mer tillgänglig för företagare och att detta bidrar till att fler vågar starta företag. Om företagare lättare kan välja aktiebolagsformen kommer detta att särskilt gynna företagare inom tjänstesektorn, tror regeringen. Ändringen föreslås träda i kraft den 1 april 2010.

Pressmeddelande från Justitiedepartementet och Näringsdepartementet den 29 oktober 2009

2009

1 december Stiftelselagen ändras
14 december Säkra Betalningar önskar God Jul och Gott Nytt År
27 december Tjänstedirektivet slår igenom i svensk lagstiftning

2010

12 januari Svensk Inkassos juristkommitté samlas
28 januari Äntligen dags för Insolvensutredningen att lämna sitt slutbetänkande
15 februari Länsrätterna får ny organisation
23 februari Svensk Inkassos styrelse sammanträder

Det här händer i Vinter

Svensk Inkassos höstmöte

Konferensen inleddes av ordförande Claes Månsson som talade väl om Svensk Inkassos budskap till omvärlden i allmänhet och politiker i synnerhet. Inkassobolagens arbete är betydelsefullt för hela samhället och en viktig del av servicenäringen. Branschen hanterar förfallna fordringar motsvarande 40 miljarder kronor och återför mer än 15 miljarder kronor årligen till sina uppdragsgivare.

Claes nämnde några av de lagförslag som bereds inom departementen just nu och som kommer att påverka branschen. På talarlistan fanns därför personer väl insatta inom varje område: Robert Bergqvist, chefsekonom SEB, Jan Ertsborn, Insolvensutredningen, Anti Avsan (m) riksdagsledamot och medlem av Civilutskottet, Camilla Frimell, UC samt Eva Liedström-Adler, Rikskronofogde.

Världen bortom krisen

SEB:s chefsekonom **Robert Bergqvist** lade fram sin syn på den ekonomiska krisen och dess effekter. Roberts föredrag tog oss med från den dagen i mitten av november när hela den finansiella världen stod på randen till sammanbrott i och med Lehman Brothers krasch, till dagsläget där vi är på väg mot ett normaltillstånd.

Ingen i den finansiella världen hade förstått

omfattningen av Lehmans relationer med resten av det finansiella systemet och de dramatiska krafter som kraschen utlöste. Snabba reaktioner av såväl EU som USA hindrade världen från att drabbas av en ekonomisk härdsnäla, ansåg Robert. Vändpunkten kom i mars i år då USA:s centralbank beslutade om att starta sedelpressarna och pumpa in nya pengar i det finansiella systemet. Robert menade ändå att det är alltför tidigt att dra tillbaks stödåtgärderna då världen fortfarande befinner sig i finansiell obalans, där underskott och överskott måste omfördelas. De som sparar (Kina) måste konsumera mer och de som konsumerar (USA) måste spara mer. Vissa länder har alltför höga skuldnivåer i

förhållande till sin BNP, för att effektivt kunna möta nästa lågkonjunktur. Dessutom är politikernas påverkan en viktig faktor för hur krisen utvecklar sig.

Robert såg det som ett positivt tecken att den svenska industrins orderböcker börjar fyllas på, men underströk samtidigt att det är den privata konsumtionen som driver konjunkturen där de amerikanska hushållens agerande påverkar hela världens ekonomi, även Sverige. Även om många nu hoppas på Kina så kommer den effekten dröja – för så länge de kinesiska trygghetssystemen är dåliga så kommer de kinesiska hushållen spara istället för att konsumera.

Examensdags

Innan lunch tog Utbildningskommittén vid och presenterade alla de som certifierat sig i Svensk Inkassos utbildning. Branschen har fått upp ögonen för utbildningen och kurserna har varit fulltecknade både höst- och vårtermin. En strid ström av elever fick under applåder ta emot sina diplom. Det här året var de hela 58 stycken.

Robert Bergqvist, SEB

På gång i Rosenbad

Anti Avsan, (m), berättade att konsumentperspektivet är en viktig fråga för EU, liksom att förbättra förutsättningarna för att starta och driva företag. Direktivet om sena betalningar föreslår olika regelverk för allmänna och privata företag och kommer innehålla regler om rätt till ersättning, oavsett om företaget lidit skada eller inte. Direktivet kommer också att omfatta en katalog med definitioner över oskäliga avtalsvillkor. Dessutom pågår inom EU arbete med att samordna de regler som styr inkasso och indrivning.

I Sverige ligger förstas ändringarna i skuldsaneringslagen högt på dagordningen. Lagen ska anpassas till de överskuldattas förutsättningar, menade Anti. Regeringen ser positivt på det förslag om nya regler för löneutmätningen som kronofogden lämnat. Dagens regler gör att löneutmätningen snarare fungerar som ett incitament att *inte* öka inkomsten eller att skaffa en billigare bostad. En publikfråga var om inte förslaget kommer att förskjuta balansen mellan borgenär och gäldenär. Visserligen har förslaget några administrativa fördelar, menade frågeställaren, men ger ett orimligt bortfall för borgenärsidan, som enligt kronofogdens beräkningar uppgår till 80 miljoner kronor årligen. Antis politikersvar löd att det är en svår balansgång, men att avsikten inte ska vara att ge signaler om att skulder inte ska betalas.

Anti ombads också kommentera kronofogdens opinionsbildande verksamhet och hur detta går ihop med myndighetens uppdrag och förväntade opartiskhet. Som generaldirektör måste det vara tillåtet att ta ut svängarna, menade Anti, om avsikten är att påtala problem och väcka debatt i viktiga frågor. Claes Månsson påpekade dock att det gör stor skillnad när en myndighet, som kronofogden, har en rättsvärdande roll mellan två parter.

En ny delgivningslag är på gång som bättre ska tillvarata ny teknik samt lägga större ansvar på parterna i delgivningsprocessen, berättade Anti. I förslaget ingår nya delgivningsformer, utökade möjligheter för kungörelsedelgivning samt auktorisation för privata delgivningsföretag.

Förslaget om ändringar i kreditupplysningslagen har ännu inte diskuterats i civilutskottet, medgav Anti. Han trodde inte heller att frågan ligger särskilt högt på departementets dagordning just nu.

*Anti avslutade med att tipsa om sin egen blogg:
<http://antiavsan.blogspot.com/>*

Vem handlar på nätet?

Camilla Frimmel, UC, presenterade siffror om e-handels utveckling och berättade att omsättningen har stigit från ca 5 miljarder kronor år 2003 till drygt 20 miljarder kronor år 2008.

De flitigaste att handla på nätet finns i de norra delarna av Sverige och ligger i åldersgruppen 18 – 44 år. Det är främst böcker, tidningar, DVD och CD som inhandlas. Av köpen är 85 % på belopp mindre än 2 500 kronor, varav 28 % betalar via faktura. Camilla påpekar att det fortfarande är ca 22 % av svenskarna som är rädda för att handla med kreditkort på nätet.

Pausunderhållning

Sedan dök den oförglömliga **Kent Izaksson** upp och gav den intet ont anande publiken en lektion i hur man bäst kommunicerar med gäldenärerna. Kanske inte riktigt vad vi väntade oss. Men många goda skratt fick vi.

Konkursbegreppet snart historia?

Jan Ertsborn, gav förhandsinformation om det kommande slutbetänkandet i Insolvensutredningen. Förslaget innebär att konkurslagen och lagen om företagsrekonstruktion kommer att slås ihop. Konkursbegreppet utmönstras ur lagen och ersätts med insolvens. Insolvensförfarandet ska vara tydligt och enkelt: rekonstruktion eller avveckling med gemensam grund i obeståndet. Domstolen tar beslut och utser förvaltare

Anti Avsan, (m)

eller rekonstruktör. Gäldenären kan begära egenförvaltning i en rekonstruktion under förutsättning att en rekonstruktionsplan och ett förslag till separat ackord kan presenteras för domstolen. Jan underströk att avsikten är att komma ifrån slentrianmässiga bedömningar så långt det nu går. Rekonstruktören ska bevaka borgenärernas intressen och har skyldighet att anmäla om förutsättningarna för egenförvaltning brister. I sådant fall kan domstolen istället besluta om avveckling och utse en förvaltare.

En nyhet är att ägarna i bolaget ska kunna bytas ut utan att för den skull ändra den juridiska personen, berättade Ertsborn. De s.k. superförmånsrätterna kommer inte finnas vid avveckling och återvinningsförbudet av skatter och avgifter slopas. Edgångssammanträdet är inte obligatoriskt utan sker enbart på begäran av borgenär eller förvaltare. Snävare tidsregler för hela processen föreslås också. Slutbetänkandet ska lämnas till Justitiedepartementet i november-december.

För den del av utredningen som avser skuldsanering så berättade Jan att i regeringens Budgetproposition för 2010 finns en formulering som anger att aktiva näringsidkare ska kunna omfattas av skuldsaneringslagen, tvärt emot utredningen uttalade åsikt. Jan menade att det nu är politikernas ansvar hur det ska uttryckas i det slutliga förslaget. Det gäller bland annat hur man ska hantera konkurrensfördelen en näringsidkare som beviljas skuldsanering kan få jämfört den som inte begär det. Jan gissade på att en proposition är att vänta i februari – mars och att denna kommer avvika betydligt från utredningens förslag.

Läget hos kronofogden

Sist ut var **Eva Liedström Adler**, som berättade hur kronofogden påverkas av den ekonomiska krisen. Inom myndigheten är oron stor för de stigande arbetslöshetssiffrorna, särskilt då den fulla effekten inte har setts ännu. Särskilt oroliga är man för ungdomsarbetslösheten där unga vuxna redan innan krisen hade svårt att ta sig in på arbetsmarknaden.

Paradoxalt nog så drev kronofogden under 2008 in det högsta belopp någonsin, hela 9.5 miljarder kronor, varav drygt 3 miljarder avsåg enskilda mål.

Myndighetens ekonomi är ansträngd, påtalade Eva. Man prioriterar kärnverksamheten och anstränger sig för att nyttja de resurser man har så effektivt som möjligt. Exempelvis så lånar man ut personal och omfördelar ärenden mellan regioner och enheter. Skillnad i ärendeströmning och arbetsbörda varierar nämligen kraftigt regionalt, där västra regionen ligger sämst till. Nya IT-system är under upphandling där medelshanteringen inom utmätningen står först i kön, då det befintliga systemet behöver bytas ut snarast.

Eva medgav att inom den exekutiva fastighetsförsäljningen är effektiviteten inte särskilt bra. Hela förfarandet med fastighetsförsäljning är föråldrat och omodernt. Varför måste kronofogden t.ex. ha originalhandlingar? frågade Eva retoriskt. Ett PM kommer lämnas till regeringen i början av 2010 med önskemål om ändrade regler vid exekutiv försäljning. Dessutom så vill myndigheten att en total översyn av utsökningsbalken ska genomföras för att öppna bl.a. för användning av modern teknik. På önskelistan står utökade möjligheter till elektronisk kommunikation och certifiering, digitalisering av dokument m.m. vilket skulle effektivisera bl.a. delgivningen betydligt. Antalet ansökningar om skuldsanering ligger på samma nivåer som tidigare år, däremot har betydligt fler omprövningar handlagts. Merparten av dessa kommer från gäldenärerna som har svårt att klara sina betalningsplaner.

Eva Liedström Adler

Trollkonster

Fullproppade med information vacklade deltagarna ut för en välbehövlig paus innan kvällspasset tog vid.

Till middagen så dök den oförglömlige **Kent Izaksson** upp igen, dock i helt annan skepnad och under sitt riktiga namn Håkan Berg. Det resulterade i mycket tissel och tassel vid middagsborden: Är det inte . . . ? VA! Nehej det är det väl inte . . . ?" sade någon misstroget "Eller . . . ?"

Håkan och hans pianospelande kollega Micke Svahn bjöd på en fantastisk show med sång, dans, trolleri och allmänna tokerier. Tillsammans med god mat och dryck var det en perfekt avslutning på dagen.

Text: Elisabet Hammar och Maria Nyrén Ivarsson

FENCA kan liknas vid ett EU i miniatyr och symboliserar själva grundtanken med EU. Möjligheten att samlas och utbyta erfarenheter, skapa samsyn i viktiga frågor, påverka, odla kontakter och göra affärer över gränserna.

Jämfört med förra årets kongress så var årets program betydligt tunnare. Inte så anmärkningsvärt eftersom förra året var en World Congress, vilken samlade folk och företag från hela världen.

Det genomgående temat på agendan var lagstiftning och regelverk inom de områden som påverkar det dagliga arbetet för inkasso- och andra indrivningsföretag. FENCA har en lobbyist på plats i Bryssel; Stefan Zickgraf. Han berättade om pågående regleringsarbete och nyligen införda EU-drivna lagändringar. Särskilt uppehöll han sig vid de lagändringar som nu ska vara införda i samtliga medlemsländer och som ska underlätta bl.a. verkställighetsförfaranden när parterna befinner sig på var sin sida gränsen.

Stefan berörde också att användningen av de nya processerna inte tagit fart ännu. Det kan bero på att man inom branschen inte känner till hur själva förfarandet ska gå till och vart man ska vända sig i det land där gäldenären eller dennes tillgångar finns. Han konstaterade också att de är stora skillnader i de inhemska regelverken och dessutom inte helt lätt att hitta information om hur processen går till i respektive land, vilken rättsinstans man ska vända sig till eller hur ansökan ska vara utformad. I exempelvis Tyskland hanteras ansökningarna av en specifik domstol i Berlin, i vissa medlemsländer behöver inte ansökan översättas till landets språk och på andra håll finns redan on-line lösningar tillgängliga.

En diskussion pågår nu inom EU om att förstärka informationen på den gemensamma EU-rättsportalen ERN (http://ec.europa.eu/civiljustice/index_sv.htm) för att underlätta för den som vill använda sig av processen och förhoppningsvis också öka användandet.

Stefan Zickgraf nämnde också att en översyn pågår av regelverket för verkställbarhet av en exekutionstitel utfärdad i annat medlemsland. Andra frågor som är uppe till diskussion finns t.ex. inom konsumenträtten där ett förslag om möjligheten att väcka kollektiv talan för en grupp konsumenter behandlas just nu. Förslaget har få supportrar och möts av stor skepsis i näringslivet. Stefan underströk dock att bland EU:s politiker finns en mycket tydlig agenda för att införa nya direktiv som ska stärka den europeiska konsumentens rättigheter, ändringar som väsentligt kommer att påverka indrivningsbranschen.

Bland övriga föredragshållare fanns Marco Recchi, verksam inom den italienska inkassoföreningen UNIREC som talade om "Field Collection", d.v.s. indrivningsarbete

genom personliga besök, t.ex. hemma hos gäldenären. I Sverige är ju sådana aktiviteter tillåtna enbart för kronofogdens tjänstemän samt i viss mån delgivningsmän. I många av EU-s medlemsländer är personliga besök dock ett väl använt arbetssätt i indrivningen och sysselsätter ca 20 000 tjänstemän inom Europa.

Lagstiftningen som reglerar indrivningsmännens arbete spretar åt olika håll inom unionen, menade Recchi, vilket skapar åtskilliga problem vid gränsoverskridande inkasso. FENCA har genomfört en enkätundersökning bland sina medlemmar med frågor om förutsättningarna att bedriva indrivning genom personliga besök. Bara i ett fåtal medlemsländer behöver den som verkar som field collector en licens eller någon annan form av tillstånd. Diskussion pågår nu inom EU om man ska ta fram ett nytt direktiv, eller omarbeta befintligt.

Ett annat område där medlemsstaternas lagstiftning skiljer sig åt betydligt är regelverken för skyddet av den enskilde vid behandling av personuppgifter (PUL i Sverige). Vittorio Colomba, från universitetet i Modena menade att olikheterna påverkar inkassobolagens arbete och lägger betydande hinder i vägen för en effektiv indrivning, särskilt vid gränsoverskridande åtgärder. Direktivet som lagstiftningen bygger på är dessutom mycket föråldrat, ansåg Vittorio, särskilt i förhållande till den tekniska utveckling som skett sedan det utformades och skrevs. Diskussion pågår nu inom Unionen om att skriva ett nytt, eller omarbeta direktivet.

Även Direktivet för sena betalningar ombearbetas nu trots att det kom till så sent som 2002. Enligt Hans Ingels, EU-kommissionen, är det nuvarande direktivet alltför motsägelsefullt, svårt att tillämpa och har inte haft önskvärd effekt för att korta betalningstiderna. Direktivet är menat att förbättra för främst små och medelstora företag, vilka är särskilt känsliga för att inte få betalt i tid. Särskilt sena betalare återfinns inom offentlig sektor, som också föga förvånande har haft starka invändningar mot förslaget. Direktivet förväntas bli antaget under 2010.

Under FENCA kongressen hölls även ett årsmöte där mer formella föreningsfrågor behandlades tillsammans med en genomgång av organisationens ekonomi. Dessutom avhandlades medlemsavgifterna samt eventuellt

behov av att öka FENCA:s närvaro i Bryssel.

Nyval av styrelseledamot var också en punkt på agendan då trotjänaren Karsten Ole, Norge, aviserat sin avgång efter att ha varit med i organisationen sedan starten för 16 år sedan. Nyvalsprocessen ser något annorlunda ut när FENCA ska välja ny ledamot än vad vi är vana vid i Sverige och väljs vid mötet i en sluten omröstning. De tre kandidaterna, vilka under kongressen bedrivit mer eller mindre intensiva valkampanjer bland kongressdeltagarna var Krzysztof Matela från Polen, Alexander Gonzva från Frankrike samt Andreas Aumüller från Tyskland. Vid årsmötet fick de gott om tid att presentera sig själva, sin bakgrund och sina meriter samt de frågor de hade för avsikt att engagera sig i.

Bland övriga frågor som togs upp till diskussion

var behovet av en stadgeändring för att ordförande och ledamöter ska väljas över en tidsbestämd mandatperiod och omlott, istället för som ordningen är idag, på obestämd tid. Beslutet blev att tillsätta en utredningsgrupp som arbetar vidare med frågan.

En längre diskussion utbröt också huruvida en anmäld deltagare skulle kunna utestängas från kongressen. Frågan väcktes av representanter från den holländska föreningen då de bland deltagarna upptäckte ett företag som

varit föremål för stor negativ medieuppmärksamhet i Holland. Man menade att någon form av bedömning av behörigheten eller lämpligheten för deltagarna borde i ske samband med anmälan. FENCA beslutade dock att en sådan åtgärd i praktiken skulle vara omöjlig att hantera eftersom själva kontroll- och bedömningsprocessen skulle bli alltför omständig.

Vem avgick då med segern och erövrade den åtrådda posten som ny ledamot i FENCA? Jo – herr Andreas Aumüller, Tyskland, som tycks ha bedrivit den mest vinnande valkampanjen och vars meriter tycks ha fallit väl ut hos FENCAS medlemmar.

Elisabet Hammar

Läs mer om FENCA på www.fenca.org. Där finns också bilder från årets kongress och material från samtliga föredrag som hölls.

Kronofogden arrangerade den 16 oktober sin årliga informationsdag för ingivare. Under förmiddagen presenterade respektive processägare aktuella händelser, frågeställningar, prognoser m.m. Under eftermiddagen öppnade man för en mer ingående diskussion om ansökningar och utredningar. Presentationer och diskussion skedde i panelform där panelen under förmiddagen bestod av processägare och under eftermiddagen bemannad med befattningshavare på central nivå, med detaljkunskaper inom respektive processområde.

Övergripande

Mikael Necke, processägare "Förebyggande information" redovisade delar av den omvärldsanalys som myndigheten låtit göra (kan hämtas här: <http://www.kronofogden.se/download/18.76a43be412206334b89800032082/Omv%C3%A4rldsanalys+Rapport+2..pdf>)

Den som deltog på Svensk Inkassos höstmöte dagen innan kände igen merparten av informationen, vilken berörde kronofogdens oro för effekterna av den ekonomiska krisen. Arbetslöshet, lönesänkningar, bostadsmarknad och att konsumtionen till stor del är lånefinansierad. Bedömningen är att arbetslösheten kommer vara ett problem för många under lång tid framöver. Risken för att fastna i skuldfällan är stor för ungdomar, medelålders kvinnor, pensionärer med låg pension, arbetslösa med stora lån och småföretagare.

Necke uppgav att osäkerheten är stor kring eftersläpningseffekterna av krisen. Men också kring ränteutvecklingen och hur borgenärer och inkassobolag kommer att agera. Någon detaljstudie om hur skuldbeloppen fördelar sig mellan t.ex. åldersgrupperna har ännu inte genomförts, men kommer eventuellt att göras under 2010.

Summariska processen representerades av **Anders Nordfors**, tf processägare. Anders talade om det ständigt ökande antalet betalningsförelägganden där prognosen för 2009 är att miljongränsen kommer att sprängas med råge. Ökningen hittills i år ligger på 19 %. Inom Summariska processen pågår arbete med att effektivisera hanteringen och att handläggning och rutiner ska vara mer enhetlig.

Sven Kihlgren, processägare **Verkställighet** informerade om att det tidigare angivna målet att halvera antalet gäldenärer till år 2012 är inte ter sig realistiskt längre. Inom myndigheten är man tvärtemot beredd på att antalet kan öka med upp till 25 % under de närmsta åren. Antalet gäldenärer hos verkställigheten uppgår idag till nästan en halv miljon.

Förstagångsgäldenärerna, prioriteras alltid och i dagsläget klarar man av att utreda 98 % av dessa inom 3 månader.

Sven informerade också om det förslag till ändrade regler i löneutmätning som nu är ute på remiss: (kan hämtas här: <http://www.kronofogden.se/nyheterpress->

[rum/nyheter/2009/nyheter2009/forenkladloneutm-atning.5.76a43be412206334b898000839.html](http://www.kronofogden.se/nyheter/2009/nyheter2009/forenkladloneutm-atning.5.76a43be412206334b898000839.html)) och där sista dag för svar är 2 november (Svensk Inkassos remissvar finns att läsa på www.svenskinkasso.se). Ett förslag om möjligheten att beslagta bilar för fordonsrelaterade skulder är också ute på remiss. Dessutom arbetas på ett förslag om modernisering av exekutiv försäljning samt en begäran om översyn av hela utsökningsbalken.

Sven berättade också om att det finns stora regionala skillnaderna i arbetsbelastning, där personalminskningar som genomförts också har bidragit till att vissa regioner har långa handläggningstider. Sven värdade till ingivarna om att ge handläggarna arbetsro och inte begära statusrapport alltför tidigt i ärendet.

Inom myndigheten gör man nu ett försök med proaktiv telefondialog, d.v.s. kontakt tas med gäldenären redan under avitiden. Dialogen handlar om enbart generell information om processen samt diskussion om hur situationen uppstått och vilka möjligheter som finns att betala skulden. Utredningsåtgärder påbörjas först när avitiden löpt ut.

Kronofogden anser själva att kvaliteten på utredningarna är god, men att detta inte förmedlas på ett bra sätt ut till borgenärerna och man arbetar därför på att dokumentationen ska bli bättre. Diskussion pågår också om att stora ingivare ska kunna skicka sina ansökningar till ett enda inregistreringskontor oavsett var i landet gäldenären bor.

I skuldsaneringen har inte konjunkturläget påverkat inflödet av ärenden, berättade **Anna-Karin Gustafsson Åström**, processägare **Skuldsanering**. I 64 % leder ansökningen också till inledande och i 31 % av besluten kan gäldenären betala mer än 20 % av sina skulder. Omprövningarna har däremot ökat med hela 30 % uppgav Anna-Karin, där två tredjedelar kommer från gäldenärerna och beror på försämrade ekonomiska förhållanden. Ungefär hälften av fallen får en ändring beviljad.

I första hand söker handläggaren muntlig kontakt med gäldenären när ansökan behöver kompletteras under utredningen. Kronofogden har konstaterat att kommunikation enbart med brev är otillräcklig eftersom svaren ofta blir ottydliga eller handlar om något helt annat. För att snabba på processen så kommer utkast till förslag påbörjas tidigt, redan under inledande- och utredningsperioden.

Cecilia Wästerlid, Projektleddare inom **Utvecklings-**

processen redogjorde för övriga pågående aktiviteter avseende kronofogdens IT-stöd.

Avsikten är att byta ut verksamhetssystemen successivt under 3-5 år. Målet är att kunna kommunicera i högre utsträckning via fil och kunna utöka e-tjänsterna. Nya, planerade funktioner är exempelvis att gäldenären genom e-legitimation ska kunna lämna uppgifter, bekräfta delgivning, se skuldsaldo och status i sina ärenden.

Ett nytt system för medelshanteringen är upphandlat och utveckling pågår för att implementera detta i INIT-systemet.

Det nya IT-stödet för skuldsaneringen, Fenix, kommer inom kort att driftsättas. Med systemet införs bland annat elektronisk ärendehantering, central scanning och centrala utskrifter. Under införandeperioden som sträcker sig fram till 30 juni 2010 kommer man arbeta i parallella system, där nu pågående ärenden handläggs klart i det gamla systemet.

Planering pågår också för att byta ut det nuvarande s.k. flatfils-formatet mot XML-format i den elektroniska filkommunikationen mellan ingivare och myndigheten. I och med XML-formatet kan också fler uppgifter föras in i filerna för en bättre återkoppling till borgenärerna. Bytet kommer också innebära att REX-utdragen förändras och eventuellt kommer att innehålla färre uppgifter än idag. Det är dock ännu inte specificerat och beslutat, uppgav Cecilia. Driftsättning kommer att påbörjas under 2010.

IT-stödet för summariska processen ska också finnas möjlig till att komplettera avhysningsansökningar med digitala dokument för att kunna hantera soc-brevet. Troligtvis kommer detta att kunna införas först under 2011.

Frågor och diskussioner

Från ingivarsidan efterlystes bättre information till gäldenärerna om innebörden av en återvinningsansökan då dessa orsakar mycket extra arbete. I många fall har inte gäldenären någon egentlig invändning mot fordran, utan ser återvinningen som en möjlighet att få bort betalningsanmärkningen. Det blir ofta en obehaglig överraskning för gäldenären när denne upptäcker att det handlar om en regelrätt process i domstol.

Frågor ställdes om tillvägagångssättet vid utredning av gäldenärens tillgångar och betalningsmöjligheter. Frågeställarna undrade hur uppgifter om lön, boendekostnad m.m. kontrollerades och efterlyste en

redovisning även av sådana kontroller. Exempelvis så skulle man kunna be gäldenären styrka boendekostnaden med uppvisande av de två senaste hyresavierna. Från myndighetens sida ansåg man att det var upp till handläggaren att bedöma då gäldenären faktiskt lämnar sina uppgifter "på heder och samvete".

En frågeställare undrade om det är någon skillnad i utredningen när en person bedriver näringsverksamhet i enskild firma beroende på om skulden är näringsrelaterad eller privat. Det ska inte vara någon generell skillnad, enligt myndigheten eftersom det rör som om samma subjekt.

En längre diskussion utbröt avseende det ställningstagande som myndigheten kommer att ta fram med anledning av en dom i Nacka Tingsrätt där strängare krav ställs på ingivarna att styrka att en fordran överlåtits. Myndigheten har hittills haft en mer pragmatisk syn på dokumentationen men i och med tingsrättens tolkning så anser man att hela överlåtelsekedjan måste specificeras och styrkas om verkställighet ska ske. En väg att komma framåt, uppmanade kronofogden, är att överklaga kronofogdens beslut om att stoppa ärendet p.g.a. att överlåtelse inte styrks.

Stor förvirring utbröt bland tjänstemännen när frågor ställdes om hur myndigheten tänker hantera det merarbete som kommer bli följden av de nya kraven. För ingivarna verkade det uppenbart att man inte fullt ut tänkt över hur konsekvenserna av ställningstagandet kommer drabbar myndigheten. Då överlåtelsekedjorna måste styrkas med bilagda dokument innebär det också att ansökan via bandmål inte kommer att användas i samma utsträckning som i dagsläget, påpekades av en ingivare. Frågor om hur lång tid en manuell registrering tar, hur denna påverkas av kraven på granskning av bilagd dokumentation, hur många personer som arbetar vid inregistreringskontoren samt de åtgärder som myndigheten planerar för att hinna med manuell granskning och inregistrering av ansökningar lämnades alla obesvarade. Kronofogden hänvisade till den arbetsgrupp som tillsatts, där Svensk Inkasso ingår med förhoppningen att man där kan komma fram till en acceptabel rutin för alla parter.

Kritik riktades också mot myndigheten över att det slarvas med hanteringen av de originalhandlingar i form av skuldebrev som måste inges vid verkställighet i vissa mål. Det påpekades att detta är en värdehandling och som inte alltid returnerades vid avslutat ärende. Enligt

kronofogden så är det självklart att originalhandlingar ska återlämnas och ingivarna uppmanades att kontakta processägarkontoret om och när detta inträffar, för att möjliggöra påpekanden till rätt enhet. En annan väg är att stämma myndigheten, påpekades från en av deltagarna.

Från ingivarsidan undrade man också om någon dialog pågick med systemleverantörer samt med ingivare som arbetar i egenutvecklade system. Kronofogden bekräftade att någon sådan dialog inte finns ännu, men att det kommer upprättas någon form av organiserat forum längre fram för att hantera den typen av frågeställningar.

Text: Elisabet Hammar

Förbud mot automatisk avtalsförlängning

En kund ingick ett muntligt avtal med Gothia Financial Group AB avseende spärrtjänster av bl.a. ID-handlingar, kreditkort och mobiltelefon. Abonnemanget löpte på ett år och av det inspelade samtalet framgick det att säljaren informerade kunden att hon köpte ett "årsabonnemang med automatisk förlängning och två månaders uppsägningstid". En månad innan det första året var till ända tillställd bolaget kunden en faktura motsvarande ytterligare ett år. I samband med detta sade kunden upp avtalet men bolaget godkände inte uppsägningen med hänvisning till att detsamma inkommit för sent. Tingsrätten ansåg att villkoret var gällande och att kunden därför var betalningsskyldig

för ytterligare ett år.

Hovrätten konstaterar inledningsvis att huvudregeln torde vara att automatisk förlängning inte ligger i konsumentens intresse. Hovrätten hänvisar också till Rådets direktiv 93/13/EEG om oskäliga avtalsvillkor i konsumentavtal som tar upp villkor som ställer krav på aktivitet från konsumentens sida. Frågan har åter berörts under hösten 2008 i ett utkast till ett nytt direktiv för konsumenträttigheter där det presumeras att avtalsvillkor är oskäliga om villkoret innebär att avtalet automatiskt förlängs om inte konsumenten uttalar sig däremot. Hovrätten konstaterar vidare att Marknadsdomstolen funnit att liknande avtalsvillkor varit oskäliga.

Hovrätten finner att den aktuella spärrtjänsten inte har varit sådan att det ur ett konsumentperspektiv är särskilt angeläget med automatisk förlängning. Konsumenten har haft en underlägsen ställning i avtalsförhållandet och villkoret har tillkommit enbart för att tillgodose Gothias intressen.

Vid en samlad bedömning finner hovrätten att avtalsvillkoret är oskäligt och ska lämnas utan avseende. Kvinnan är därmed inte betalningsskyldig och hovrätten ändrar därför tingsrättens dom och ogillar Gothias talan.

Källa: Göta Hovrätts dom den 5 oktober 2009, mål nr T755-09

Och det var i krisens år, anno 2009 ...

Vi har gått och hukat oss under lågkonjunkturen ett tag nu. Först var det oroligheter med de amerikanska bolånen, sen gick storbanken Lehman Brothers omkull och finanskrisen slog till med full kraft. För vissa. För andra har det tvärtom blivit bättre. Bopriserna rusar vidare. Handeln tror på nya rekord i julshopping. Hur står det till med det ekonomiska läget, egentligen? Vi har frågat några som vet.

Den 15 september 2008 är ett datum att lägga på minnet. Det var då som investmentbanken Lehman Brothers ansökte om s.k. konkurs-skydd. Det var en mycket ansedd bank med många anställda, men den amerikanska staten hade fått nog av att ställa upp för krisdrabbade banker och vägrade godkänna ytterligare ett räddningspaket. Beslutet, tillsammans med bankernas panikreaktion att stoppa utlåning mellan varandra utan maximala säkerheter, ledde till att världskrisen var ett faktum. I backspegeln så har analytiker, politiker och näringsliv konstaterat att kraschen ställde oss en härsman från en finansiell ekonomisk härdsmälta.

Riskerna med den så prisade globaliseringen blev plötsligt plågsamt tydliga. En enda banks krasch i ett ekonomiskt betydelsefullt land fick återverkningar i hela världens ekonomiska system. Allt hänger ihop. Eller som en av experterna uttryckte det: vi sitter alla i samma båt. Visserligen mer av modell lyxkryssare där några håller till i finsalongerna och andra längst ner under däck, men ändå. Sjunker båten så hjälper det föga att man äter på fint porslin och sitter vid kaptensbordet.

Man får inte glömma att det finns flera faktorer som bidrog till det katastrofala läget. En var Kinas inträde i WTO, World Trade Organization, vilket ledde till att Kina fick helt nya förutsättningar att sälja sina billigt producerade varor på världsmarknaden. I USA gavs de amerikanska hushållen stora möjligheter att konsumera genom billiga krediter från banker, som i sin tur lånade upp sina pengar hos Kina.

En annan betydande förutsättning för krisen var den att världen fokuserade på ständig tillväxt. I USA skapades de s.k. subprimelånen. Personer som egentligen inte hade råd att låna till sina bostäder fick ändå sina lån beviljade med statens goda minne och de stigande bostadspriserna som enda återbetalningsgaranti. När sedan priserna på bostadsmarknaden började dala höll inte hushållens ekonomiska kalkyler och bostadskrisen var ett faktum i USA. Det fick följd effekter för världsekonomin i form av stopp för byggprojekt bl.a. i USA, uppsägningar och arbetslöshet och därmed också minskad världshandel.

I samband med subprimelånens bräcklighet visade det sig också att de amerikanska bankerna paketerat, köpt och sålt dessa krediter mellan varandra och misslyckats kapitalt med att bedöma riskerna med produkten.

Vilken kris? frågar sig många här i Sverige. För den som har arbete och bor för lånade pengar så har det ekonomiska läget i praktiken blivit bättre. Det låga ränteläget bidrar till att bostadspriserna fortsätter att stiga. Alltfler experter börjar prata om en förestående bostadsbubbla. Finansinspektionen är så pass orolig att de beslutat titta extra noga på bankernas bolån och hur kreditbedömningen går till i praktiken.

Däremot blir effekten av lågkonjunkturen alltmer påtaglig för de arbetslösa, sjuka och äldre med dålig pension. En hel grupp människor står inför att bli utförsäkrade, både från Försäkringskassan och från arbetslöshetsersättningen.

Krisen, hur länge vi kommer dras med effekterna av den och vad man kan göra åt den ser naturligtvis olika ut beroende på vem man frågar. Så här ett år efter kraschen rapporteras det om en vändning, kurvorna pekar uppåt och den positiva synen på läget verkar ha återvänt. Men är krisen verkligen över eller är den påstådda återhämtningen tillfällig?

Vi har därför ställt några nyckelfrågor till personer som vi vet har kunskaper, och åsikter och som representerar grupper som påverkas eller påverkas av krisen.

Den första funderingen som dök upp var hur man definierar en ekonomisk kris. Vilka villkor, parametrar eller händelser krävs för att man ska kunna säga att vi, d.v.s. samhället befinner sig i ett ekonomiskt krisläge?

Vi har också ställt frågan om hur djup och allvarlig krisen verkligen är. Kanske är det mediareporteringen som får det att låta värre än vad det är?

Vi ville ta reda på vilka som är de mest allvarliga konsekvenserna med krisen och hur dessa påverkar såväl samhället som den enskilde individen.

Världen över har regeringar och styrande genomfört åtgärder för att mildra effekterna av krisen. Men är de tillräckliga för att vända lågkonjunkturen eller saknas det några viktiga faktorer för att tackla krisen rätt?

Om det nu är för tidigt att börja hoppas - hur ser scenariot ut för Sverige och för resten av världen och går allt som det ska? Och även om vi inte vill tänka oss det - hur kommer det att se ut om det misslyckas?

Vi undrade – och fick svar. Många faktorer måste samverka och dra åt samma håll för att dra oss ur krisen. **Arbetslösheten måste hållas i schack.** Obalanserna i mellan konsumerande och sparande ekonomier måste jämnas ut. Politiker måste ta rätt beslut.

Det ser hoppfullt ut. Men det är långtifrån över.

Maria Nyrén Ivarsson

Elisabet Hammar

Som för att riktigt illustrera det skakiga läget inträffade två händelser under det att vi arbetade med den här artikeln, vilka gett den finansiella världen nya kalla kårar. I Sverige havererade SAAB-affären, ackompanjerad av en kör av "vad var det vi sa!" och i Dubai chockade ägarna bakom det extravaganta byggprojektet Dubai World med beskedet att de ställer in betalningarna under de kommande sex månaderna. Vilka konsekvenser det kommer att bli, vet vi ännu inte. Väst-Sverige är redan hårt drabbad av arbetslöshet och varsel. De internationella storbankerna sitter nu med tunga och osäkra investeringar i ett nytt byggprojekt, den här gången i ett litet Emirat med storhetsvansinne.

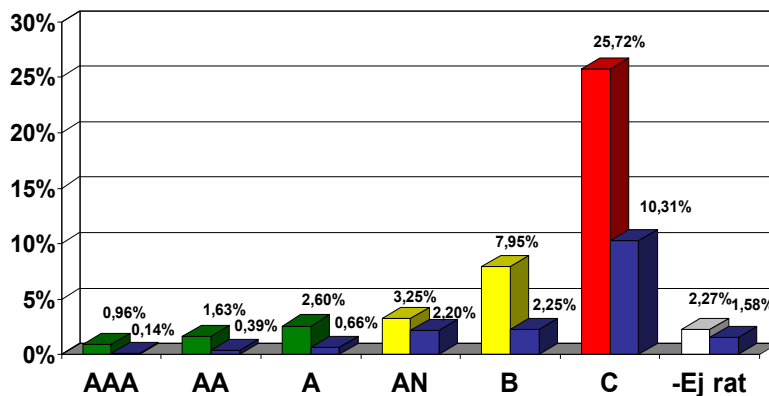
Bank- finans- och fastighetskrisen i Sverige 1990-1994

Krisen hade sin grund i ändrade kreditmarknadsregler för bostadsmarknaden och övergången från fast till rörlig ränta. Den då sittande regeringen genomförde flera åtgärder som ledde till krisen med bl.a. avskaffandet av kreditmarknadsregleringar som begränsade bankernas utlåning och ändrade regler för ränteavdrag.

Bankerna lånade ut till finansbolag som i sin tur lånade ut till fastighetsbolag. När finansbolaget Nyckeln 1990 ställde in sina betalningar var krisen ett faktum och startade en kedjereaktion där banker och finansbolag drabbades av stora kundförluster. Valutaspekulationer medförde att även den fasta växelkursen havererade och under några dagar i 1992 höjdes marginalräntan till 500 % för att försvara kronkursen.

Den dåvarande Nordbanken togs 1993 över av den svenska staten. Det var i första hand kommersiella fastigheter som drabbades och de förlorade ca två tredjedelar av sitt värde, men även villor och bostadsrätter tappade mycket i värde. 1994 ansågs fastighetskrisen vara över, men det tog åtskilliga år för priserna att återhämta sig.

Risken för ett aktiebolag att gå i konkurs inom 1 år under lågkonjunkturen 1991-1992 respektive "idag" 2009 Q2

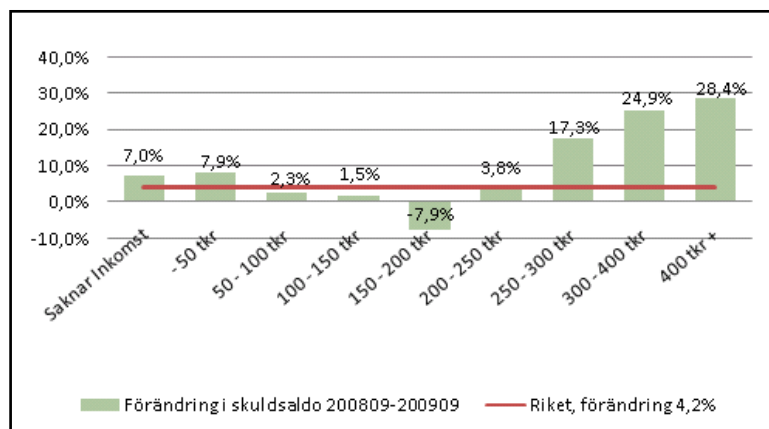

Staplarna till vänster (grönt, gult, rött) avser lågkonjunkturen 1991-92.

Källa: Soliditet

Procentuell förändring av antalet personer med skuldsaldo uppdelat på inkomstklasser

Källa: Soliditet

Arbetslöshet

	Okt 2009	Oktober 2008
Sysselsatta	63,8 %	61,1 %
Arbetslösa 15-24 år	25,7 %	22,4 %
Arbetslösa (alla)	8,1 %	5,7 %

Källa: SCB

Nyckeltal i svensk ekonomi enligt Konjunkturinstitutet

	Okt 2009	2009	2010	2011
Inflation	-1,5 %	-0,2%	0,6%	1,6%
Arbetslöshet	8,3%	8,8%	11,4%	11,8%
RB Reporänta	0,25%	0,25%	0,50%	1,50%

Politikerna

Tomas Östros, socialdemokraternas ekonomiske talesman

Den ekonomiska krisen ser man i att Sverige har en hög och växande arbetslöshet. Många som kan och vill bidra får inte möjligheten. Sverige har i år ett BNP-fall som är historiskt stort.

Underskotten växer och beräknas nästa år överstiga 100 miljarder kronor. Jag menar att Sverige nu behöver en politik som möter de stora utmaningar vi står inför. Vi behöver en ekonomisk politik som sätter stopp för skattesänkningar på lånade pengar och som istället investerar i jobben.

Det mest allvarliga konsekvenserna av den ekonomiska krisen är de omkring 100 000 löntagare som förlorar jobbet – enligt regeringens egen bedömning – och riskerar att aldrig komma tillbaka till arbetsmarknaden. En sådan utveckling skulle undergräva ekonomi och välfärd under många år framöver. Jag menar att vi måste sätta jobben först. Vi behöver investera brett, inte minst i utbildning för att se till att arbetslösheten inte biter sig fast.

Vilka är de viktigaste åtgärderna som behöver genomföras för att tackla en ekonomisk kris? Är de åtgärder som redan gjorts för att stävja lågkonjunkturen tillräckliga, om inte vad behöver ytterligare göras?

De viktigaste åtgärderna för att tackla den ekonomiska krisen anser jag är att vi behöver genomföra breda insatser. Sverige behöver genomföra ett kunskapslyft för att stärka vår internationella konkurrenskraft och vi behöver säkra finansieringen av välfärden. Regeringen bedömer att 60 000 välfärdsjobb försvinner. Jag menar att välfärden måste prioriteras framför skattesänkningar. Vi måste också bygga Sverige starkt för framtiden. Genom att t.ex. investera i infrastruktur kan vi skapa jobb idag samtidigt som Sverige bli mer långsiktigt konkurrenskraftigt. Att förbättra tryggheten och säkra omställningsmöjligheterna mellan de gamla och nya jobben är en annan central fråga för oss socialdemokrater.

De flesta ekonomiska bedömare menar att vi har nått botten men att det kommer ta flera år innan vi har tagit

oss ur krisen. Jag delar denna bedömning och ser därför behov av en politik som sätter fokus på jobb. Sverige behöver en politik för full sysselsättning samtidigt som vi påbörjar vägen tillbaka till överskott.

Tomas Östros är riksdagsledamot för socialdemokraterna och vice ordförande i Finansutskottet. Var 1998–2004 utbildningsminister och år 2004–2006 näringsminister. Är Socialdemokraternas finansielle talesman och är filosofie licentiat i nationalekonomi.

Thomas Östros (s),
Oppositionen

Mats Odell, KD, Finansmarknadsminister

Mats Odell är kommun och finansmarknadsminister. Var under åren 1991–1994 Kommunikationsminister. Sitter i riksdagen sedan 1991 och har varit ledamot i Riksbanksfullmäktige. Har studerat nationalekonomi vid Stockholms Universitet.

Mats Odell, (kd)
Regeringen

Det har utan tvivel varit, och är i viss mån fortfarande, en finanskris med stora problem i de finansiella företagen och systemen som kräver kraftfulla insatser från regeringar och myndigheter världen över. Vi i Sverige har klarat oss relativt väl jämfört med andra länder. Till stor del beror det på krisinsatserna, att vi har kunnat slå vakt om att de finansiella marknaderna fungerar och att hushåll och företag kan låna till rimliga villkor. Men arbetslösheten har ökat dramatiskt och det kommer att vara kärt på arbetsmarknaden de kommande åren. De flesta prognoser pekar på att arbetslösheten går upp mot 11 % till 2011. Krisen kommer att vara väldigt påtaglig för den halv miljard som kan vara utan jobb.

Både för samhället och individen är det företagskonkurser och förlorade jobb som är det mest påtagliga, tätt följt av effekter på sparande och pensioner. Vi vet från tidigare kriser att jobb och företag som går förlorade tar lång tid att få tillbaka. Än idag har vi aldrig klarat att komma tillbaka till de sysselsättningsnivåer som rådde före krisen på 1990-talet.

I ett krisläge är det regeringens uppgift att dels se till att det ekonomiska blodomloppet fungerar, dels att så långt som möjligt lindra effekterna för enskilda människor. Åtgärderna riktade mot bankerna kom till just för att förhindra att krisen blev ännu värre. De har sedan kompletterats med utökade arbetsmarknadspolitiska insatser. Vi har också gett stöd till kommunerna för att undvika massuppsägningar när skatteintäkterna viker.

Så här långt tycks åtgärderna ha gett vissa positiva effekter, men vi följer utvecklingen noga och är förstärkt beredda att göra mer om det blir nödvändigt.

På finansmarknaden är läget idag stabilare. Däremot är det ofta lång eftersläpning innan när botten på arbetsmarknaden. Jag tror vi har ett fortsatt tufft år att vänta oss och jag förväntar mig ingen tydlig förbättring när det gäller jobb och företagande förrän tidigast en bit in på 2011. I bästa fall kommer återhämtningen snabbare och botten nås tidigare. I värsta fall får vi nya problem i världsekonomin när stora länder måste börja sanera sina statsfinanser.

Bruttonationalprodukt (BNP)

BNP visar den totala ekonomiska aktiviteten i ett land vanligtvis under ett års tid. Definitionen brukar anges om värdet av den totala konsumtionen av varor och tjänster, med tillägg för export efter det att importen dragits ifrån. Man brukar tala om tre olika metoder för att räkna fram ett lands BNP: utgiftsmetoden som är summan av utgifter, produktionsmetoden som är summan av förädlingsvärden och inkomstmetoden som är summan av inkomster.

Näringslivet

Ola Pettersson, LO-ekonom

Ola Pettersson arbetar på enheten för ekonomisk politik och arbetsmakt inom LO. Han har makroekonomi, finansiella marknader och skatter som sitt specialområde. Han har tidigare jobbat på Riksbanken och som sakkunnig i statsrådsberedningen.

Ola Pettersson,
LO

Definitionen av en verklig finansiell kris, enligt min mening, är en kris som sätter avtryck i den reala ekonomin. En finanskris innebär att problem i den finansiella sektorn gör att produktion och sysselsättning är lägre än de annars skulle vara."

Jonas Frycklund, Svensk Näringsliv

En parameter som används inom ekonomiska mätningar är bruttonationalprodukten, BNP. Att BNP faller är ganska ovanligt och om den som nu har fallit snabbt och kraftigt så är det en ekonomisk kris.

Finanskrisen är inte över än även om den värsta fasen har passerats. Företag, särskilt de mindre har svårt att få finansiering och de måste betala mycket högre ränta än hushållen.

En av de mest allvarliga konsekvenserna av en ekonomisk kris är att ju mer långvarig krisen är desto större blir effekten på sysselsättningen. Vi vet att långvarig arbetslöshet gör det svårt att komma igen på arbetsmarknaden, vi kan få en sådan utslagning. Hittills ser

Vi befinner oss fortfarande i en finanskris, även om vi har klarat av det akuta skedet. Banker och andra finansiella företag behöver fortfarande stöd för att fungera hyggligt. Både finans- och penningpolitiken är extremt stimulerande i många länder. Det är tveklöst så att den globala ekonomin nu går igenom sin värsta kris sedan depressionen på 1930-talet."

Vi är väldigt rädda för konsekvenserna av att många av dem som blir arbetslösa till följd av krisen hamnar i långvarig arbetslöshet. Det är dåligt för samhällsekonomin, men en personlig tragedi. Vi är också oroliga för att inkomstskillnaderna i Sverige – som är de största på flera decennier – ökar ytterligare till följd av krisen. Det hotar den mycket framgångsrika samhällsmodell vi har i Sverige."

Vi ser fortsatt behov av en kraftigt stimulerande politik. Den behövs för att förhindra att arbetskraft och produktion i Sverige slås ut varaktigt. Bland annat så vill vi att statsbidragen till kommunerna höjs kraftigt 2011 och att

det dock för Sverige ut som att vi kan komma lindrigare undan än vi gjorde i 90-talskrisen. Konkurserna är färre, tjänstesektorn klarar sig bättre och kommunerna gör inte lika stora neddragningar. Dessutom får många hushåll skattesänkningar och slipper de höga räntor som man drabbades av under 90-talskrisen.

Mycket av de åtgärder som har gjorts har varit bra för att stimulera ekonomin kortsiktigt. Framöver är det viktigt att gå vidare med strukturella reformer som underlättar för entreprenörskap och jobbskapande. I Sverige har vi en hög beskattning för den som investerar i företag och arbetsmarknaden är reglerad.

Det värsta är passerat för Sverige, men uppgången kommer att ta tid. Arbetslösheten kommer att fortsätta

a-kassan reformeras och förstärks. Exportindustrin, som drabbats särskilt hårt av krisen, behöver olika former av extraordinära stöd, så att vi kan behålla världsledande industriproduktion i Sverige. På lite längre sikt så måste den finansiella sektorn regleras hårdare och bättre, så att vi kan minska riskerna för, och kostnaderna av, finansiella kriser."

När det gäller nivån på produktion så har vi troligen klarat av det värsta. Det verkar som att svensk ekonomi växer igen. Tyvärr så fortsätter arbetslösheten att öka under 2010 och en bra bit in på 2011. En snabb ökning i efterfrågan på svenska exportprodukter skulle vara oerhört positivt och bidra till en snabbare vändning. Däremot så kan en förtida avveckling av finans- och penningpolitiska stimulanser leda till ett mörkt scenario, där produktion och handel börjar falla igen. Det vore djupt olyckligt."

öka, eftersom den ligger efter produktionen i konjunkturcykeln.

Jonas Frycklund är ekonom och arbetar på Svenskt Näringsliv. Jonas områden är investeringar, riskkapital och kapitalförsörjning.

Jonas Frycklund,
ekonom, Svenskt Näringsliv

Svenskt Näringsliv

Svenskt Näringsliv definierar sig som företagens företrädare i Sverige och företräder 55 000 små, medelstora och stora företag, organiserade i 50 bransch- och arbetsgivarförbund. Svenskt Näringslivs arbetar med opinionsbildning och kunskapsspridning, utvecklar nya idéer och tar fram konkreta förslag för att skapa ett bättre klimat för företagsamheten.

Kronofogden analyserar omvärlden

Kronofogden avbjöd att svara på våra frågor och hänvisade istället till sin rapport "Omvärldsanalys, Rapport 2009:2" Analysen är framtagen av Förebyggandeprocessen i september i år och beskriver de effekter som lågkonjunkturen för med sig för gäldenärer men också för kronofogdens egen verksamhet.

Det som oroar myndigheten mest är arbetslösheten och hur dess långvariga effekter kommer att slå. Man oroar sig också över utvecklingen på kreditmarknaden och de fallgropar som den ökade tillgängligheten till krediter för med sig. Bristfällig kreditprövning, höga räntor/avgifter och korta återbetalningstider nämns som faror för privatpersoner med behov av snabba pengar. Även ungdomar, pensionärer och småföretagare nämns som utsatta riskgrupper.

Rapporten finns att hämta på Kronofogdens hemsida www.kronofogden.se. Sök på "rapport 2009:2"

Institutionerna

Konjunkturinstitutet, Nationalekonom Thomas Jonsson

En ekonomisk kris har ingen konventionell definition. I normala fall betecknar begreppet en kris utlöst av problem på de finansiella marknaderna och är därför ofta liktydigt med en finansiell kris. Givet att man begränsar definitionen till detta kan ett antal allmänt hållna villkor uppställas för att en ekonomisk/finansiell kris ska sägas ha inträffat. Det som i första hand kännetecknar en kris av den arten är hastigt fallande tillgångspriser, såsom priser på bostäder och aktier. Det hastiga prisfallet utlöses normalt av ett plötsligt skifte i stämningen på de finansiella marknaderna – från stark optimism till djup pessimism. Tillgångsprisfallen urholkar förmögenheten hos hushåll och företag i ekonomin vilka – till följd av en plötsligt mer oviss framtid – ökar sitt sparande. Det aggregerade resultatet är känt inom den ekonomiska vetenskapen som sparsamhetens paradox, det vill säga medel dräneras ur det ekonomiska kretsloppet och ekonomin krymper därefter mer än den initiala ökningen av sparandet. I och med detta får den finansiella krisen realekonomiska följder. Den realekonomiska utvecklingen tar sig inte sällan uttryck i en recession, vilken ibland definieras som två efterföljande kvartal med negativ tillväxt i bruttonationalprodukten (BNP). I svårare fall, som till exempel under trettioårskrisen, faller ekonomin ned i en djup lågkonjunktur – en depression.

I Sveriges fall är den ekonomiska nedgången

främst orsakad av den realekonomiska utvecklingen i världen, som i sin tur är ett resultat av en finansiell kris koncentrerad i USA, Storbritannien, Euroområdet och östra Europa. Den globala realekonomiska nedgången har resulterat i en minskad efterfrågan på svenska varor och ett fall i svensk BNP. Men även Sverige har drabbats av finansiella problem, detta främst under hösten 2008. Det är dock svårt att fastställa hur svåra de var och till hur stor del de inhemska finansiella problemen, isolerat, bidragit till lågkonjunkturen. I jämförelse med andra länder, framför allt de länder som nämns ovan, har dock kreditmarknaden i Sverige fungerat väl.

Det är svårt att rangordna och värdera konsekvenser för samhälle och individer, sådant beror på enskilda preferenser, inte sällan politiska sådana. Men det

Konjunkturinstitutet

Konjunkturinstitutet, grundades 1937, är en statlig myndighet under Finansdepartementet. I likhet med andra myndigheter har KI en självständig ställning, vars analysarbete och forskning bedrivs utan politisk hänsyn. Myndigheten har ca 60 anställda.

KI analyserar den ekonomiska utvecklingen både i Sverige och internationellt och bedriver forskning med anknytning till detta. KI tar dessutom fram prognoser som används som beslutsunderlag för den ekonomiska politiken i Sverige.

faktum att vi producerar varor och tjänster under vår ekonomi förmår att göra är ett resursslöseri. Det låga resursutnyttjandet tar sig framförallt på uttryck i en hög arbetslöshet, vilket för dem som drabbas är ett hårt slag – såväl ekonomiskt som socialt. Hur man ska förstå och undvika sådana tillstånd i samhällsekonomin är en av den ekonomiska vetenskapens stora frågor.

Åtgärder för att mildra lågkonjunkturer samlas

under beteckningen stabiliseringspolitik. I huvudsak åsyftas då två typer av åtgärder: stimulans av ekonomin genom lägre räntor – penningpolitik – och stimulans av ekonomin via lägre skatter och ökade offentliga utgifter – finanspolitik. I Sverige, liksom i omvärlden, genomförs nu kraftfulla stabiliseringspolitiska stimulanser, både penning- och finanspolitiska. Till detta ska också hänföras de okonventionella åtgärder som genomförts för att underlätta kreditmarknadernas funktionssätt, till exempel utökad centralbanksutlåning till affärsbankerna.

Givet de regelverk som existerar för hållbara statsfinanser samt de problem som tillstöter då den korta räntan närmar sig noll har stabiliseringspolitiken, i större delen av världen, varit expansiv på ett tillfredsställande sätt. Den stora utmaningen består nu i att minska stimulanserna i ordnade former. Det är viktigt att inte minska de expansiva åtgärderna för tidigt så att den globala återhämtningen bryts, men samtidigt får inte penning- och finanspolitiken stramas åt för sent så att ekonomin överhettas.

I augusti gjorde Konjunkturinstitutet (KI) bedömningen att det branta fallet i BNP i världen bromsats upp under det andra kvartalet. I samband med att Konjunkturbarometern för oktober släpptes gjorde dessutom KI

bedömningen att tillväxten i svensk ekonomi är tillbaka.

Det kvarstår dock stora risker för den ekonomiska utvecklingen. En av dessa är utvecklingen på de finansiella marknaderna. Dessa hålls fortfarande under armarna av regeringar och centralbanker och fungerar ännu inte normalt. Om oron ökar igen bland investerare kan den globala realekonomiska återhämtningen hämmas, vilket både direkt och indirekt skulle drabba den svenska ekonomin. Ett annat riskscenario är det som diskuterades ovan, det vill säga att stabiliseringspolitiken inte avvägs på ett bra sätt framöver. Framför allt utgör ett alltför tidigt borttagande av de finanspolitiska stimulanserna ett hot mot en stabilisering av ekonomin.

Många prognosmakare, inklusive KI, togs på sängen

av kraften i den ekonomiska nedgången fjärde kvartalet 2008 och det första halvåret 2009. En synkroniserat fall i efterfrågan världen över slog hårt mot världshandeln och effekten blev ett extra stort efterfrågefäll. På samma sätt som att denna utveckling överraskade negativt kan återhämtningen bli starkare än vad som prognosticerats.

Thomas Jonsson är ekonom och arbetar på Konjunkturinstitutet, enheten för internationell och finansiell ekonomi med analyser av finansiella marknader och prognoser för penningpolitik och räntor.

Thomas är Doktor i nationalekonomi vid Umeå universitet

Thomas Jonsson, nationalekonom, Konjunkturinstitutet

Subprimelån

Subprimelån är ett begrepp som härstammar ifrån USA och syftar på den del av den amerikanska lånemarknaden som riktar sig till mindre kreditvärdiga låntagare. Begreppet spred sig till svensk massmedia och finansbranschen i slutet av 2007. Subprimelån innebär att ett lån ges i förhållande till värdet på de tillgångar som belånas, utan att någon bedömning görs av låntagarens betalningsförmåga. Grundtanken är att den belånade tillgången ska öka så pass mycket i värde att låntagaren ska ha möjlighet att ta ytterligare lån för att betala av den ursprungliga skulden. Under hösten 2007 fick många amerikanska låntagare sämre möjligheter att betala räntor och amorteringar på sina lån, vilket fick effekten att banker i flera länder fick skriva av stora tillgångsvärden.

Riksbanken, Carina Selander, Ekonom

Sverige finns ingen entydig definition av recession, men i USA definieras till exempel en ekonomisk recession som negativ tillväxt i BNP under två på varandra följande kvartal och en depression utgörs av en djupare och mer långvarig recession. Vi har nu genomgått en period av negativ tillväxt i BNP och vi har samtidigt sett fallande investeringar och export samt tilltagande arbetslöshet. Alla dessa utgör tecken på en lågkonjunktur och så djupa fall vi haft i BNP under hösten 2008 har Sverige inte upplevt sedan 1940-talet. En finansiell kris karaktäriseras av att det finansiella marknaderna fungerar sämre eller till och med upphör att fungera och/eller att bankerna har problem att klara löpande verksamhet eller till och med går i konkurs alternativt övertas av staten.

Vi befinner oss fortfarande i en kris men nu har vi förhoppningsvis passerat krisens mest akuta skede. Förhållandena på de finansiella marknaderna både i Sverige och internationellt har visserligen förbättrats med är fortfarande inte normalt. Osäkerheten är fortfarande stor och vissa delar av de finansiella marknaderna fungerar dåligt. Samtidigt beror den positiva utvecklingen till stor del på de åtgärder som vidtagits av centralbanker och andra myndigheter. När en finansiell kris sammanfaller med en lågkonjunktur blir normalt denna både djupare och mer långvarig och vi förväntar oss att återhämtning-

en kommer att ta tid. Inte förrän andra halvåret 2011 förväntas BNP vara tillbaka i nivå som före krisen.

Den mest allvarliga effekten av krisen för enskilde

individerna är osäkerheten om man får behålla jobbet eller inte och om man blir arbetslös. Bli man arbetslös påverkar det både bortfall i inkomst och eventuellt sämre välbefinnande. För samhället innebär arbetslösheten bortfall i inkomst för staten i och med en mindre skattebas samt ökade utgifter i form av ökade transfereringar. Den största kostnaden utgörs dock av produktionsbortfallet.

De viktigaste åtgärderna vid en finansiell kris utgörs av bankgarantier och tillfredsställandet av det likviditetsbehov som uppstår i den finansiella sektorn. Det var ju framförallt under krisens mest intensiva fas svårt för bankerna att låna pengar på längre löptider. Förutom att förse marknaderna med finansiering i ett akut skede är också ett syfte med åtgärderna att på längre sikt vidmakthålla förtroendet för hela det finansiella systemet.

Åtgärderna som Riksbanken genomfört för att

upprätthålla den finansiella stabiliteten är bland annat att låna ut kronor och dollar till bankerna. Flera typer av värdepapper har accepterats som säkerhet när bankerna lånat pengar av Riksbanken. Vid en djup lågkonjunktur

som den vi nu befinner oss behövs både expansiv finans- och penningpolitik. T.ex. har de offentliga utgifterna ökat och skatter har sänkts. Riksbanken har sänkt räntan samt erbjudit bankerna lån till fast ränta för att ytterligare förstärka effekten av penningpolitiken. Den framtida utvecklingen får avgöra om det kommer behövas ytterligare åtgärder, men återhämtningen har inletts.

För Sverige och omvärlden räknar vi med att botten har passerats och återhämtningen inletts men kommer att ta tid. Dock finns en normal eftersläpning på arbetsmarknaden och arbetslösheten väntas fortsätta stiga under 2010 emedan produktion och investeringar återhämtar sig.

Carina Selander är ekonom och arbetar på Sveriges Riksbank, avdelningen för penningpolitik, prognosenheten

Carina Selander, ekonom, Riksbanken

Finansinspektionen, Masih Yazdi

Masih Yazdi, är analytiker och arbetar hos Finansinspektionen

Masih Yazdi, analytiker, Finansinspektionen

Det finns ingen mig veterligen allmän definition av en finansiell eller ekonomisk kris. Finanskrisen som det nu allmänt heter kallades ganska länge "finansiell turbulens". Epitetet kris kom allt mer efter att investmentbanken Lehman Brothers ansökte om konkurs. I samband med det slutade de flesta finansiella instituten att låna pengar till varandra. Detta har man alltså valt att kalla en finansiell kris. En ekonomisk kris skiljer sig i viss mån från detta då det handlar om samhällsekonomin i stort och inte endast finanssektorn. En ekonomisk kris kan se ut på många olika sätt men kombinationen fallande produktion, starkt

stigande arbetslöshet och statliga budgetunderskott är grundläggande förutsättningar.

De flesta bedömare är överens om att finanskrisen

i stort sett är över. De problem som kännetecknade den, d.v.s. finansiella företags ovilja att låna pengar till varandra, har i stort sett försvunnit.

Finanssektorns viktigaste funktioner är att möjliggöra för allmänheten att spara, låna, försäkra och betala. Det är när dessa grundegenskaper försvinner eller försvåras som konsekvenserna blir som värst. Allmänheten har då inte möjlighet att fullgöra sina grundläggande och dagliga ärenden. Detta har naturligtvis samhällsekonomiska konsekvenser enligt det jag nämnt ovan.

När det gäller en ekonomisk kris anses det inom

nationalekonomin viktigt att sätta in tillräckliga åtgärder för att produktionen inom samhället håller sig så nära den "potentiella produktionen" som är definierat för varje enskilt samhälle. Det är den produktionen som krävs för att arbetslösheten inte ska öka och att prisutvecklingen

ska hålla sig på en rimlig nivå (inflation på 2 %). Om efterfrågan från allmänheten minskar kan staten i viss mån försöka ersätta den efterfrågan genom att öka sina utgifter. Detta kan stater göra i den mån statsbudgeterna tillåter det vilket beror på ett flertal olika faktorer. I Sverige kommer staten gå med underskott både under 2009 och 2010. Underskottet nästa år bedöms bli cirka 2,5 % av BNP. Hur stort budgetunderskottet tillåts bli i olika länder beror förutom på olika ekonomiska faktorer även på politiska överväganden.

Om krisen kan sägas vara över beror det på vilken

faktor man tänker på. För finanskrisen är det värsta sannolikt över. För de olika ekonomiska faktorerna är sannolikt också det värsta över vad gäller produktionen samt företagets orderingång och vinster. Däremot är det värsta för arbetslösheten inte över. Denna kommer sannolikt fortsätta öka en bit in på nästa år och toppa någonstans runt 10 % under 2010 enligt de flesta bedömare. Sen finns alltid risk för bakslag, både för utvecklingen inom finanssektorn samt den ekonomiska utvecklingen.

Experterna

Marie Giertz, Chefsekonom, Länsförsäkringar

Finansiell kris skulle jag definiera som att priset på risk blir abnormt, d.v.s. företag får svårigheter med att finansiera sig på kapitalmarknaderna när priset blir för högt. I höstas var det dessutom än värre när hela det västerländska banksystemet var på gränsen att haverera, bankerna kände sig så osäkra på sina motparter att de inte vågade låna ut pengar till varandra överhuvudtaget. Finansmarknaderna frös till is.

Ekonomisk kris är mer svårdefinierat. Recession brukar definieras som att man har två på varandra följande kvartal med negativa BNP-tal. Det behöver ju dock inte betyda extrem kris. Men detta i kombination med att fallet blir oerhört djupt så som vi bevittnade i höstas och i början av detta år så skulle man absolut kunna definiera det ekonomiska läget som kris.

Vi har definitivt varit i en finanskris. Vi är fortfarande kvar i en sådan mot bakgrund av att vi trots massiva insatser från centralbanker (som vi aldrig tidigare har bevittnat) ändå har svårt med finansiering till framför allt små- och medelstora företag. Däremot fungerar interbankmarknad idag tillfredställande liksom att stora företag återigen kan vända sig till kapitalmarknaderna för att söka finansiering. Vi ska också komma ihåg att en stor del av de tidigare privata kapitalmarknaderna idag har gått över i statlig regi. I USA har t.ex. Federal Reserve ökat sin egen balansräkning genom att köpa upp bostads- och företagsobligationer.

Centralbanker och finanspolitiker i världen har varit enade om att till varje pris undvika en finansiell hårdsmälta. Eftersom stimulansåtgärderna hittills har fått lyckad effekt så behöver inte finanskrisen bli särskilt djup. Vi ser också tecken på att riskaptiten är tillbaka och att priset på risk har närmast sig nivåer före krisen, även om det fortfarande är kärt för många företag att få tillgång till finansiering och om de får det så är priset dyrt. Det kommer att lägga en hämsko på investeringar och sysselsättning.

De allvarligaste effekterna för samhället är dels att företagen har svårt med finansiering och därmed möjlighet till investeringar och ökad sysselsättning. Dessutom innebär de massiva stimulansåtgärderna från statligt håll i världen att stora underskott har byggts upp som på ett eller annat sätt måste tas ner igen på lite sikt. Sverige är dock något bättre rustade i detta avseende än många andra länder i Europa och USA. För den enskilde individen är det risk för arbetslöshet som är det största hotet liksom att konsekvensen längre fram i tiden kan innebära åtstramningar när väl både räntor och sannolikt skatter höjs igen (det sistnämnda gäller återigen till mindre del för svenska hushåll givet att inte oppositionen vinner valet 2010 som ju går starkt ut med att höja skatter).

De åtgärder som vidtagits är massiva. Politiker, både centralbanker och finanspolitiker, ser mer till riskerna för den djupa nedgången i ekonomin än riskerna för att man stimulerar för mycket, vilket skulle kunna leda till högre inflation och nya bubblor på vissa tillgångsmarknader. Stimulansåtgärder som gjorts hittills är tillräckligt.

Det värsta är definitivt över men därmed inte sagt att resan framåt bara pekar uppåt. Vi kommer att få se relativt goda tillväxttal närmsta året till följd av att utgångsläget var extremt svagt och att stimulansåtgärder har bidragit positivt. Riskerna ligger lite längre fram när ekonomierna ska klara sig på egen hand utan "konstgjord andning" i form av statliga stimulansåtgärder. Dessutom dras som sagt många stater med stora budgetunderskott och stigande statsskulder. Även risker för nya bubblor kan inte uteslutas, vilket ånyo skulle kunna stjälpa ekonomierna. Det bästa scenariot är trots allt att centralbanker och finanspolitiker har gjort rätt när de stimulerat ekonomierna och att dessutom förtroendet har återskapats på de finansiella marknaderna så att vi får en successivt bättre ekonomisk utveckling. Det värsta som kan hända är att dessa inte har varit tillräckliga och att ammunitionen nu är slut - att vi glider in i en

deflations- och skuldspiral alternativt att vi de kraftiga stimulansåtgärderna leder till kraftig inflation som den vägen ånyo får ekonomin i gungning.

Sist men inte minst, Sverige står relativt stabilt rustat. Men vi är starkt beroende av omvärlden, varför det är viktigt att resten av världen kommer på fötter för att svensk tillväxt också ska kunna få fotfäste. Att hushållen gynnas just nu av räntesänkningar och skattelättnader m.m. skapar dessvärre inte tillräckligt för att lyfta BNP utan att ha med sig omvärlddefterfrågan. Vi är ett exportberoende land!

Summa sumarum känns dock det ekonomiska läget betydligt bättre idag än för bara ett halvår sedan, vilket ändå är ett hopp om att vi är på rätt väg.

Marie Giertz,
Länsförsäkringar

Marie är sedan 2002 chefsekonom på Länsförsäkringar med huvudsaklig uppgift att ta fram analysunderlag för beslut om placeringar. Marie är också talesperson och ansvarig för information i konjunktur och finansmarknadsfrågor. Marie kan följas i Länsförsäkringars blogg <http://lansforsakringar.wordpress.com/>

Lehman Brothers

Lehman Brothers var en amerikansk investmentbank, med huvudkontor i New York, och grundades 1850. I september 2008 fick banken stora finansiella problem och den 15 september sökte banken om s.k. konkursskydd hos en federal domstol i New York. När Lehman Brothers ansökte om konkursskydd uppgick bankens tillgångar till 639 miljarder dollar och skulderna till 613 miljarder dollar. Ett internationellt konsortium som bestod av ett antal globala banker, bl.a. Deutsche Bank, Barclays och JP Morgan, bildades för att försöka förhindra att andra finansinstitut drogs med av Lehmans fall. Bankens konkurs bidrog till att pågående finanskris uppnådde nya krisnivåer.

Robert Bergqvist, Chefsekonom, SEB

Robert Bergqvist,
SEB

Robert är chefsekonom hos SEB, en post han tillträdde 2007. Han har arbetat mer än tio år inom SEB, bl.a. som ansvarig för bankens marknadsorienterade valuta-, ränte- och kreditanalys. Robert har dessförinnan arbetat nio år hos Riksbanken med penning- och valutapolitiska beslut, internationellt centralbanksamarbete och betalningsbalansanalys.

Robert gästade Svensk Inkassos höstmöte i oktober (läs vår rapport på annan plats i denna tidning) och höll ett engagerat och pedagogiskt föredrag om den ekonomiska kris vi står mitt i. Hur vi kom dit, vad som hänt och vad vi kan vänta oss. Vi tjuvade till oss en träff med Robert för att ställa våra frågor. Det råkade vara på en av de gråaste och regnigaste dagarna i november – som för att understryka den eländestid vi upplever. Eller gör vi det?

Inledningsvis poängterade Robert Bergqvist att det handlar om två kriser – en tillväxtkris och en finanskris. Definitionen av en finanskris bestäms av ett antal parametrar, varav en är BNP och en annan betydelsefull är arbetslöshetsnivåerna. Inte sedan andra världskriget har världen upplevt ett sådant produktionsfall. Arbetslösheten är värst i USA där den nu passerat 10 %.

– En effekt är att Sverige fått en mer tudelad ekonomi, konstaterar Robert. De som fått behålla jobben är krisens vinnare och har tjänat på t.ex. låga räntor och låg inflation. De som är arbetslösa och boende i hyresrätt har istället blivit förlorare – boendekostnaderna har gått upp och de kan ha tappat både en och två familjeförsörjare.

Robert återkommer flera gånger under vårt samtal till den dag i september, då Lehman Brothers kraschade och hela den finansiella världen tryckte på stoppknappen. De flesta har nog inte förstått hur nära en ekonomisk härdsmläta världen var, menar Robert. Hade det otänkbara inträffat hade vi exempelvis inte kunnat komma åt våra pengar från bankomater, systemet med betal- och kreditkort skulle inte ha fungerat. Samhället hade fått gå tillbaks till en bytesekonomi.

Det som var så extraordinärt med denna kris mot andra tidigare kriser är att det gick så enormt snabbt. Ett

exempel som Robert tar upp är Volvo Lastvagnar som Q2 2008 redovisade sitt bästa resultat någonsin för att Q4 göra sitt sämsta.

Man kan fråga sig hur det då kan gå så illa och så snabbt?

En förklaring till det snabba skedet ligger i globaliseringen, som de senaste 5–7 åren accelererat. Globaliseringen har medfört att produktionen spritt ut sig över världen där exempelvis tillverkning och montering av en produkts olika beståndsdelar utförs i olika länder. Stoppas en av ländernas produktion så resulterar det i att produkten inte kan färdigställas. I det fallet är globaliseringen till nackdel, vilket man inte fick klart för sig förrän efter det att krisen var ett faktum.

De som höjde globaliseringen till skyarna glömde bort att den påverkar såväl det inhemska ekonomiska som det finansiella systemet. Även politiker måste inse att landsgränserna suddats ut och att effekterna av beslut och åtgärder sprider sig som ringarna på vattnet. Tre länder sticker ut när det gäller att ställa till det för resten av världen: USA, Storbritannien och Spanien, svarar Robert på vår fråga om "värstingarna".

Robert beskriver hur den ekonomiska världen hänger ihop som att alla länder i världen guppar på samma världshav. Ändras havsnivån så följer vi alla med.

Robert tar också upp att världen upplevt en ovanligt lång tid med låg inflation och bra köpkraft. Tilltron, både hos den "vanliga" människan, inom näringslivet och bland politiker att denna ordning skulle bestå för alltid växte och skapade orealistiska förväntningar. Agerandet blev därefter, större och större risker togs, vilket ledde till ett antal felaktiga beslut som fick oanade konsekvenser.

Den svenska regeringen och Riksbanken har gjort ett bra jobb, anser Robert, trots att det tog ett tag innan de förstod krisens omfattning.

– När beslutsfattare inom EU väl förstod allvaret i situationen så agerade man tillsammans och med kraftfulla motmedel, fortsätter Robert: räntesänkningar, spar- och stödpaket och utgivning av pengar. Där ligger Sverige och EU före USA.

Vändningen kom under våren 2009 då USA:s centralbank fattade det okonventionella beslutet att bildligt talat starta sedelpressarna och börja pumpa in pengar i det finansiella systemet.

Robert tror inte på något sätt att det är över nu. De motmedel som sattes in har inte dragits tillbaka, och det inte förrän detta görs som det går att se hur det egentligen står till med ekonomin. Den stora utmaningen som vi nu har framför oss är att skapa en världsekonomi som inte bygger på samma obalanser som tidigare. Exempelvis

så måste västvärlden konsumera mindre och spara mer, samtidigt som länderna i Asien måste göra det omvända.

– En sak är i alla fall säker, säger Robert, vi kan inte gå in i nästa lågkonjunktur med den skuldbild som vi har idag. Tack vare Göran Perssons storsanering av ekonomin så står Sverige starkare än andra länder. Politikerna måste agera för en minskning av stadsskulden och samtidigt få ekonomin att fungera bättre. Gasa och bromsa samtidigt, skulle man kunna säga.

Det värsta är nog passerat, säger Robert hoppfullt. Riskerna för att stå inför en liknande situation är ändå mindre nu. De finansiella aktörerna har bättre kunskap och en betydligt bättre översikt av banksystemet och hur de hör ihop sinsemellan.

Men visst kommer vi att upprepa våra misstag, menar Robert. Människan har ett asymmetriskt minne – man kommer ihåg det bra sakerna och tenderar att glömma de dåliga. Men hur ska vi då agera? Kan vi bygga en världsekonomi enbart på att konsumtionen ska öka? Robert efterlyser en långsammare och mer eftertänksam utveckling. Det är också nödvändigt att se över de globala produktionskedjorna, inte minst ur miljösynpunkt. Viljan att förändra finns, menar Robert, och nämner den optimism som G20 gruppen signalerar, där de stora ekonomierna som exempelvis Kina, Brasilien och Indien nu också är representerade. Optimismen att förändra världen och vårt beteende finns, tror Robert,

– Kanske man kan se denna ekonomiska kris som en nystart för världen, skrattar Robert. Inget ont som inte har något gott med sig!

Branschen

Magnus Melberg, Sergel Kreditjänster

En tydlig effekt av lågkonjunkturen är ett ökat antal gäldenärer, företag såväl som privatpersoner, som hamnat i betalningssvårigheter. En del tillfälliga andra långsiktiga. Den största effekten är dock att gäldenärerna har fler och större skulder. En lågkonjunktur som denna har föregåtts av en i allt högre grad skuldsättningsnivå än tidigare historiskt, många gånger genom en generös kreditgivning från banker och låneinstitut samt större möjlighet att snabbt skaffa sig krediter för att betala andra skulder, som i praktiken kanske gått till konsumtion. Effekterna av lågkonjunkturen märks främst genom en markant ökning av antal inkassoärenden under 2009 och fler och fler gäldenärer som har många skulder samt högre skuldsaldon. Samtidigt som antalet ärenden ökar minskar också möjligheten i varje enskilt fall att få betalt. Större skuldbelopp blir svårare att återbetala. De som redan har pengar har idag mer pengar att röra sig med, dock har merparten svårare att betala sina skulder på kort sikt till följd av ökad arbetslöshet och överkonsumtion.

Vilka är de viktigaste händelserna i samhället som kan förbättra resp. försäma läget?

De viktigaste händelserna som kan förbättra

läget är att det skjuter gröna skott i ekonomin, d.v.s. konkurser mattas av och att vi inte längre är i "fritt fall" beträffande sysselsättningen. Den senaste rapporten från Konjunkturinstitutet (KI), (25/11-09), visar på en ljusning beträffande hushållens syn på det ekonomiska läget. Det vi kan ta fasta på är att såväl synen på den egna ekonomin blivit mer positiv och att hushållens pessimism om arbetslöshetens utveckling dämpades

ytterligare under november. Samma rapport från KI visar att läget i näringslivet är fortfarande svagare än normalt. Sysselsättningen har fortsatt att falla i betydande omfattning, men planerna inför kommande månader tyder på att färre företag än tidigare kommer att genomföra nedskärningar.

De händelser som kan försäma läget är om vi ser en fördröjning i effekt av arbetslöshet då vi börjar på en historiskt låg nivå trots ökning i företagets orderböcker och om arbetslösheten — ligger kvar på hög nivå långt efter att lågkonjunktur klingat av. Om inte återanställning sker i samma takt som uppsägningar skett. Vissa arbetslösa kommer aldrig komma tillbaka till sysselsättning, ungdomsarbetslöshet riskerar att fördubblas – stor påverkan där population i inkassostock utgörs av ungdomar.

Frågan är om antalet konkurser fortsätter nedåt eller stabiliseras? Har vi att vänta oss en ökning av antalet konkurser från 1 januari 2010 då många företag med uppskov med skatt kanske inte kan betala. Vi tror att detta ytterligare påverkar arbetslösheten negativt även om arbetsmarknaden inte längre står inför fritt fall.

Det viktigaste åtgärderna inkassobolagen kan

göra för att tackla effekterna av krisen är att sätta ännu större fokus på att skapa kontakt med gäldenärerna och därigenom få till stånd en konstruktiv dialog som leder till hållbara betalningslösningar. Att få till en dialog genom hög tillgänglighet samt att proaktivt kontakta de gäldenärer som ännu inte tagit tag i sin nya ekonomiska situation, blir av central betydelse. Av stor vikt är även att verkligen veta vilka som kommer att betala och

vilka som inte kommer att betala på kort sikt. Att ha ett träffsäkert beslutstöd vid val av rätt åtgärd säkrar en lönsamhet under lågkonjunkturen samtidigt som det främjar en maximal återvinning. Som inkassobolag kan vi även säkra att våra kunder agerar. De måste ha koll på sina kunders betalningsförmåga och vara snabba om problem uppstår. Ju längre man väntar med påminnelser och inkasso, desto större är risken för att fakturan förblir obetald. Snabba och smidiga rutiner för att hantera obetalda fakturor kan rädda många i en lågkonjunktur. Snabba och smidiga rutiner är också bra kundvård, att vårda sina befintliga kunder är extra viktigt när tiderna är bistra. Den som lyckas välja rätt kunder, den som är snabb om problem uppstår och den som håller ett vakande öga på sin likviditet klarar både finanskriser och lågkonjunktur. Rutiner må vara ett tråkigt ord, men det är oftast inte svårare än så.

Magnus Melberg,
VD, Sergel Group

Magnus Melberg är VD för Sergel Group där Sergel Kreditjänster AB ingår. Sergel är medlem i Svensk Inkasso.

Wall Street-kraschen

Wall Street-kraschen inträffade den 24 oktober 1929 och går under begreppet den svarta torsdagen. Den blev startskottet för 1930-talets stora depression i USA och Europa. Perioden innan hade miljoner amerikaner lockats att investera i aktier, vilket i sin tur ledde till stora kursuppgångar och höga förväntningar på ytterligare uppgångar. Både småsparare, banker och företag satsade nästan alla sina tillgångar och tog även upp lån mot höga räntor för att kunna investera mer på börsen.

Den 3 september 1929 nådde aktiekurserna sin högsta punktoch den 24 oktober sprack bubblan efter en tids börsoro. Börsen stördök och säljpanik följde där som mest över 16 miljoner aktier bytte ägare på en dag. Många börser tvingades stänga p.g.a. paniken. I slutet av november hade investerarna gjort förluster på 100 miljarder dollar. Många företag och banker gick i konkurs och människor fick gå från hus och hem. Den efterföljande ekonomiska depressionen spred sig vidare till Europa. Inte förrän långt efter andra världskriget hade marknaden återhämtat sig.

Nya Fall För Inkassonämnden

Viktigt med bra rutiner för utbetalning av småbelopp

En bolag anmälde sitt inkassoombud till Inkassonämnden för att få det prövat om inkassoombudet hade varit omdömesgillt och sakkunnigt, när bolaget vidtagit åtgärder som ledde till extremt låga amorteringar i vissa pågående ärenden. Anmälaren hade bett inkassoombudet att avsluta dessa ärenden eftersom de administrativa kostnaderna vida översteg de inkasserade beloppen. Inkassoombudet hade då hänvisat till avtalet mellan parterna, som gav inkassoombudet rätt att fakturera uppdragsgivaren 50 % av kvarvarande skuldbelopp om ett avslut skulle ske.

Nämnden hänvisade till ett tidigare uttalande, där Nämnden kommit fram till att det var förenligt med god etik att ha en bestämmelse i ett inkassoavtal, som ger inkassoombudet rätt att fakturera kvarvarande skuldbelopp vid en eventuell återkallelse av ett ärende. Nämnden har också tidigare kommit fram till att det är i överensstämmelse med god etik att driva in småbelopp. Någon ny bedömning i det aktuella ärendet gjorde således inte Nämnden.

Dock menade Nämnden att det i det enskilda fallet kunde ifrågasättas om ett sådant avtalsvillkor tillämpats

i enlighet med god etik och om övriga åtgärder även kunna falla in under begreppet. Nämnden konstaterade först att inga hinder förelåg mot att ett inkassoombud upprättar avbetalningsplaner som omfattar flera fodringar mot samma gäldenär och som således kunde omfatta flera eller t.o.m. samtliga borgenärer. Något att anmärka på när det gällde inkassoombudets fördelning av influtna medel enligt gällande regler fanns inte heller.

Nämnden hade dock förståelse för att det kunde skapa irritation hos vissa borgenärer om de utbetalda medlen uppgick till små belopp, med tanke på de administrativa kostnader som detta innebär för borgenären. Nämnden rekommenderade därför att inkassoombudet på ett tydligt sätt informerar borgenärerna när det gäller redovisning av småbelopp och när det är möjligt skapa rutiner för att sådana småbelopp betalas ut först när ett visst större belopp uppkommit – detta för att i största möjliga mån verka för att borgenären inte drabbas av orimliga resultat.

Källa: Inkassonämndens uttalande den 28 september 2009, Dnr 103/2008

Påminnelse bör skickas före indrivningsåtgärd i äldre ärenden

En fordringsägare hade ansökt om betalningsföreläggande för en gammal fordran och som enligt gäldenärens uppgift inte föregåtts av vare sig faktura, påminnelse eller inkassokrav.

Tvärtemot gäldenärens uppfattning menade fordringsägare att både avräkningsfaktura och inkassokrav hade tillställts gäldenären, utan att desamma kommit i retur. Däremot väntade fordringsägaren med att vidta rättsliga åtgärder, eftersom gäldenären vid detta tillfälle hade stora skulder. Ärendet bevakades och när det visade sig att det fanns utrymme för utmätning ingavs en ansökan om betalningsföreläggande.

Inkassonämnden konstaterade inledningsvis att det inte förelåg hinder mot att driva in en gammal förfallen fordran så länge som reglerna om preskription följdes. Däremot bör en betalningspåminnelse skickas till gäldenären innan rättsliga åtgärder vidtas, om det gått mer än 6 månader från det att inkassokravet skickades ut – detta för att ge gäldenären en möjlighet att betala.

Eftersom det i det aktuella fallet hade gått nästan tre år sedan inkassokravet skickades ansåg Nämnden att fordringsägaren inte handlat i enlighet med god etik. Vidare konstaterade Nämnden att fordringsägaren både hade rätt till ränta och ersättning för kostnader i enlighet med gällande rätt. Det skulle i och för sig kunna diskuteras om fordringsägaren skulle avstå från sina kostnadskrav med tanke på Nämndens ovan anförda synpunkter, men Nämnden påpekade också att gäldenären varit medveten om skulden och kunnat göra rätt för sig utan påminnelse. Nämnden nöjde sig med detta uttalande med hänvisning till fordringsägarens legala rätt till ersättning för indrivningskostnader.

Källa: Inkassonämndens uttalande den 28 september 2009, Dnr 105/2008

Fråga Juristen

Maria Nyrén Ivarsson ger svar på frågor av juridisk karaktär och som rör aktuella ämnesområden för branschen. Har du någon juridisk klurighet du undrar över? Välkommen att inkomma med din fråga till oss. Mejla gärna dina frågor till kansliet@svenskinkasso.se med rubriken "Fråga juristen".

Vad menas med att en person har rättslig handlingsförmåga?

Svar: Med rättslig handlingsförmåga menas att en person kan företa rättshandlingar (t.ex. ingå avtal) och ansvara för de förpliktelser som detta innebär. Vidare kan han/hon föra talan inför domstol och hos myndigheter. Huvudregeln är att varje fysisk person har rättslig handlingsförmåga. Det finns dock undantag från huvudregeln. Underåriga, d.v.s. alla som är under 18 år, är enligt föräldrabalken ommyndiga. Detta innebär att man helt saknar rättslig handlingsförmåga och måste företrädas av en förmyndare (oftast föräldrarna). Avtal som man ingår utan föräldrarnas medgivande är därför ogiltiga. När den underåriga fyllt 16 år får denne dock en viss rätt att råda över viss egendom, t.ex. inkomst av tjänst. Vidare saknar personer som står under förvaltarens rättsliga handlingsförmåga, dock i den omfattning som ligger inom ramen för själva förvaltaruppdraget. En tredje kategori personer som saknar rättslig handlingsförmåga är psykiskt störda personer. Här handlar det dock inte om en generell förlust av den rättsliga handlingsförmågan, utan gällande reglerverk för denna situation innebär att man undersöker störningens betydelse för varje enskild rättshandling.

*Maria Nyrén Ivarsson
Svensk Inkasso*

Två luckor i lagen

Idag vill jag peka på två problem som jag vill beskriva som luckor i lagen. Det ena handlar om konsumentskyddet i kreditupplysningslagen, det andra gäller enskilda som kränker andra enskilda på Internet.

1. Något måste göras åt den okontrollerade spridningen av kreditupplysningar. Om det krävs en grundlagsändring är det bråttom, annars kommer problemen att kvarstå till efter 2014. Därför har Datainspektionen åter skrivit till regeringen och väckt frågan.

Datainspektionen får dagligen klagomål från personer som känner sig kränkta av att kreditupplysningar sprids på Internet. Varje år lämnas miljoner kreditupplysningar ut i strid mot kreditupplysningslagens intentioner. Till grannar, arbetskamrater, pojkvänner, försäkringsbolag tilltänkta arbetsgivare och andra nyfikna. De omfrågade får ingenting veta.

Skälet till att detta kan fortgå är att sajterna som lämnar ut uppgifterna har s.k. utgivningsbevis. Därmed jämföras de med dagstidningar och skyddas av Yttrandefrihetsgrundlagen som tar över kreditupplysningslagen.

År efter år har vi fått skriva i vår årsredovisning att vi inte har kunnat nå målet att skapa ett gott integritetsskydd på kreditupplysningsområdet. Här krävs lagändringar. De finns de som anser att grundlagen behöver ändras, och i så fall är det bråttom. Annars kommer problemen att kvarstå till 2014. Minst. Ändringar i grundlag ska ju beslutas av riksdagen två gånger, och det ska vara val mellan besluten.

Kreditupplysningsföretagen har gräddfiler till ekonomiska uppgifter. Utan de registrerades samtycke får man data direkt från Skatteverket, Kronofogden och folkbokföringsregistret. Alla svenskar som har fyllt 15 år är registrerade. Man har inte rätt att bli struken.

Skälet till privilegierna är att de registrerades integritet ska skyddas av kreditupplysningslagen, som säger att kreditupplysningar bara får lämnas ut till den som har legitimt behov av informationen (den som till exempel ska låna ut pengar, sälja på kredit eller hyra ut en lägenhet) och den omfrågade ska få en kopia på upplysningarna som har lämnats ut (så att hon ska kunna kontrollera att uppgifterna är korrekta. Oriktiga eller missvisande uppgifter ska rättas). Men grundlag tar över vanlig lag. Om uppgifter lämnas ut från en grundlagsskyddad sajt, sätts konsumentskyddet ur spel. Frågan har utretts sedan 2003, en promemoria blev klar 2008, men ännu har ingenting hänt. Nyligen utlovade justitieministern en proposition i vår. Vi håller tummarna. Det brådskar.

2. Hovrätten har frikänt en ung man som mejlade ut nakenbilder på sin före detta flickvän. Enligt personuppgiftslagen är det inte tillåtet att lämna ut kränkande bilder. Men det är inte straffbart. Skärp lagen, det måste kosta att kränka!

En ung man mejlade nakenbilder på sin före detta flickvän till ett par kompisar, som spred bilderna vidare. Bilderna var tagna med flickans goda minne, men hon polisanmälde saken och tingsrätten dömde pojken för ofredande. Domen överklagades och i förra veckan kom hovrättens dom. Pojken friades. Rätten hänvisade till en dom i Högsta domstolen som säger att det i svensk rätt inte finns något generellt förbud mot att utan samtycke visa film eller

sprida bilder på en enskild person, hur integritetskränkande det än må vara.

Det kanske inte finns något generellt förbud mot att mejla bilder, men om det går att identifiera personen på bilden, är det behandling av personuppgifter som regleras av personuppgiftslagen (PuL). Enligt en ganska ny regel i lagen får sådan behandling inte vara kränkande.

Varför hänvisade då åklagaren inte till PuL?

Jo, det är så märkligt att kränkningar visserligen inte är tillåtna enligt PuL, men de är inte straffbara med mindre än att man publicerar s.k. känsliga uppgifter (religion, facklig tillhörighet, hälsa, etniskt ursprung, politisk åskådning osv). I det här fallet fanns inga sådana uppgifter och åklagaren hade alltså ingen möjlighet att få den åtalade fälld enligt PuL.

Nu står det visserligen i PuL att den som blir kränkt kan få skadestånd, men så fungerar det inte i praktiken. Åklagare tar normalt inte upp sådana mål, de faller under allmänt åtal bara om det finns särskilda skäl. Vad som då återstår för den som är kränkt är att själv driva en process, men det är mycket ovanligt. Den som förlorar ett sådant mål riskerar nämligen att få betala rättegångskostnaderna. Det är alltså riskabelt för enskilda att kräva skadestånd enligt PuL, och det skedde uppenbarligen inte i det här fallet heller.

Jag vill minnas att det i förarbetena till Yttrandefrihetsgrundlagen sägs att "yttrandefrihet är en rättighet, men den innebär skyldigheter och kräver ansvar". Vidare har jag sett ett uttalande om att "grundpelarna för tryck- och yttrandefriheten är dels skydd för masskommunikation, dels ett effektivt system för ingripande mot missbruk".

Det måste kosta att kränka, annars fortsätter kränkningarna, och de blir bara värre.

Datainspektionen har tidigare föreslagit att man bör utreda förutsättningarna för en generell straffsanktionerad bestämmelse som skydd mot grova kränkningar av den personliga integriteten. Den här hovrättsdomen är ett ytterligare exempel på att samhället idag saknar ett effektivt system för att ingripa mot missbruk. Låt domen bli en väckarklocka!

Göran Gräslund
Datainspektionens generaldirektör

Information om 2007 års Luganokonvention

FORUM MYNDIGHET

- EN UTÖKAD MÖJLIGHET ATT ANSÖKA OM BETALNINGSFÖRELÄGGANDE/HANDRÄCKNING HOS KRONOFOGDEMYNDIGHETEN

Kan Kronofogdemyndigheten (enheterna för summarisk process) ta upp ansökningar mot personer boende i Norge, Island eller Schweiz?

Nej, inte idag – men snart! Den gamla Luganokonventionen från 1988 har omarbetats och den nya konventionen från 2007 ger Kronofogdemyndigheten samma behörighet som domstolarna att ta upp sådana ansökningar. Innehållet i 2007 års Luganokonvention är i stort sett likalydande med bestämmelserna i Bryssel I-förordningen. Än så länge är det bara EU och Norge som har tillträtt den nya Luganokonventionen. Den kan därför tillämpas gentemot Norge från och med den 1 januari 2010.

När det gäller domstols behörighet samt om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område avseende rättsförhållanden mellan Sverige och EFTA-länderna Norge, Island och Schweiz gäller för närvarande 1988 års Luganokonvention. 1988 års Luganokonvention kan i dagsläget inte tillämpas i den summariska processen vid Kronofogdemyndigheten. Den kommer emellertid att inom kort ersättas av 2007 års Luganokonvention.

När 2007 års Luganokonvention trätt i kraft

kan Kronofogdemyndigheten få behörighet att ta upp ansökningar om betalningsföreläggande och handräckning även mot svaranden som har hemvist i EFTA-länderna Norge, Island och Schweiz. Då kommer i stort sett samma prövning av Kronofogdemyndighetens behörighet och samma förfarande som gäller för Rådets förordning (EG) nr 44/2001 (Bryssel I-förordningen) att gälla, eftersom 2007 års Luganokonvention – med enstaka undantag – är likalydande med Bryssel I-förordningen.

Sedan några år tillbaka kan Kronofogdemyndigheten, med stöd av Bryssel I-förordningen, vara behörig att

pröva ansökningar om betalningsföreläggande och handräckning inom privaträttens område när svaranden har hemvist i annat EU-land än Sverige. Huvudregeln är dock att talan ska väckas i den medlemsstat där svaranden har sitt hemvist. Ett viktigt undantag är om talan gäller nyttjanderätt eller sakrätt i fastighet, då talan ska väckas i det land där fastigheten finns. Kronofogdemyndigheten måste alltid pröva sin behörighet och kan – även efter att ansökan inledningsvis tagits upp – komma fram till att behörighet att ta upp ansökan saknas.

Med stöd av Bryssel I-förordningen har Kronofogdemyndigheten således redan idag möjlighet att i vissa fall ta upp ansökningar om betalningsföreläggande och handräckning inom privaträttens område gentemot svaranden med hemvist i annat EU-land. Kronofogdemyndighetens behörighet att ta upp sådana ansökningar kommer efter ikraftträdandet av 2007 års Luganokonvention att utökas till att även omfatta ansökningar gentemot svaranden inom EFTA-länderna Norge, Island och Schweiz.

2007 års Luganokonvention kommer att träda i kraft tidigast den 1 januari 2010. Datum för konventionens

ikraftträdande beror på tidpunkten när respektive land ratificerat konventionen. Konventionens ikraftträdande avseende ovan nämnda EFTA-länder kan därför komma att ske vid olika tidpunkter. I skrivande stund (oktober 2009) har endast Norge ratificerat konventionen.

När 2007 års Luganokonvention trätt i kraft fullt ut kommer möjlighet att finnas för ytterligare länder utanför EU och EFTA att tillträda konventionen.

*Monika Axelsson, Marie-Louise Olofsson Barker och Anette Hedbom,
Kronofogdemyndigheten (www.kronofogden.se)*

Kronofogden

Varselpaket stöd åt arbetslösa

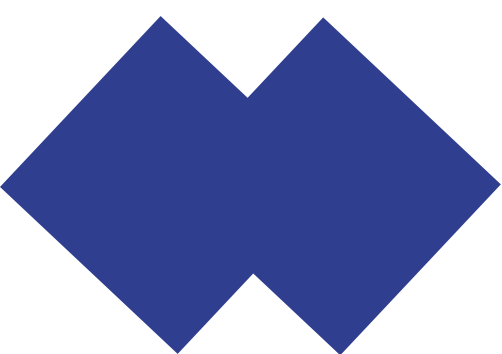
Genom ett samarbete mellan Konsumentverket, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, CSN och Tillväxtverket har ett varselpaket tagits fram som en stödåtgärd för de personer som varsplats. Alla kommuners budget- och skuldrådgivare kommer erhåller det aktuella varselpaketet och tanken är att rådgivarna ska söka upp de företag som lagt eller är på gång att lägga stora varsel. Detta för att sprida informationen vidare till berörda personer. Varselpaketet innehåller råd och råd om hur man t.ex. gör om man inte längre kan betala sina studieskulder eller om man är i behov av att söka bostadsbidrag. På detta sett får budget- och skuldrådgivarna också ut information om deras verksamhet som många idag inte känner till. Även de kommunala konsumentvägledarna kommer att få tillgång till informationen. Alla kommuner är skyldiga att ha en budget- och skuldrådgivare. Däremot är det frivilligt att ha en konsumentvägledare.

Källa: Konsumentverkets hemsida, www.konsumentverket.se

Hur påverkar krisen konsumenterna?

Konsumentverket, KV, arrangerade i mitten av oktober ett seminarium under temat "Vilka följder får den finansiella krisen i praktiken för privatpersoner och samhället i stort?" Syftet var att peka på effekterna av den finansiella krisen och diskutera hur man kan mildra effekterna och KV vände sig framför allt till politiker, skuldrådgivare, forskare och journalister. Talare för dagen var bl.a. professor Tapio Salonen, Växjö Universitet, som talade om ekonomisk utsatthet i långkonjunkturen och Rickard Ahlström, Mittuniversitetet som tog upp sambandet mellan överskuldssättning, hälsa och livskvalitet. Dagen avslutades också med en paneldiskussion där många intressanta ämnen avhandlades såsom sms-lån och införande av obligatorisk skolundervisning i privatekonomi. På seminariet lanserades också varselpaketet som är ett samarbete mellan fem myndigheter (se separat notis).

Källa: Konsumentverkets hemsida, www.konsumentverket.se

Korten på bordet

I krisens tecken

När det talas om kris torde det rent allmänt vara tal om en situation som är oförutsedd och har fått konsekvenser av katastrofal karaktär. När man pratar om ekonomisk kris kan det vara relevant att fråga om det verkligen är tal om en kris eller om situationen har uppstått p.g.a. de finansiella aktörernas kalkylerade risker, som i förlängningen har fått de konsekvenser vi nu ser, för såväl samhälle som individ.

Det finns, enligt Riksförbundet Insolvens (RIF) uppfattning, minst två sätt att se nuvarande ekonomiska kris på. Om det skiljas på begreppen "finanskras" kontra "ekonomisk kris" kan vissa skillnader skönjas. Finanskras kan tolkas som att krisen är av institutionell karaktär d.v.s. stat, banker och finansbolag har inte de ekonomiska tillgångar som förväntats. Inte heller finns det inom överskådlig tid utsikt till att dessa aktörer inom den institutionella sfären omedelbart kan skaffa fram sådana tillgångar utan att realisera stora värden, som är bundna i företag, fastigheter eller liknande, ofta med förlust som följd.

Ekonomisk kris har egentligen samma innebörd, då det är svårigheter att få fram tillräckliga ekonomiska och likvida medel som är problemet, dock innefattar termen, förutom mindre till medelstora företag, även privatpersoner och deras ekonomiska förmåga.

Effekterna av den amerikanska slapphänta långgivning till personer som i många fall helt saknade betalningsförmåga är det vi ser effekterna av idag. I en värld som hyllar globaliseringen, frihandel och marknadskrafter (det som tidigare kallades kapitalism) är det givet att det finns ett nära ekonomiskt samband länderna emellan och att effekterna blir omfattande när världens största ekonomi havererar. Nyligen har det framförts att det skulle ta USA ett tusen år att betala sina skulder med nuvarande betalningstakt, och i normalfallet skulle en sådan situation bedömas som att gäldenären var grovt insolvent och leda till konkurs.

I Sverige blev effekterna av finanskrasen ett tvärstopp för i synnerhet fordon, export- och gruvindustrin vilket naturligtvis även lett till effekter på underleverantörer till denna viktiga del av industrin. Även konsumtionen i USA tvärbromsade, vilket fick direkt effekter för t.ex. Tyskland som är Sveriges största enskilda exportmarknad och Tyskland exporterar i sin tur en stor del av den samlade produktionen till USA. Resultatet i Sverige ser vi i en stigande arbetslöshet och prognoserna visar att arbetslösheten kommer att stiga ytterligare t.o.m. år 2010 för att därefter vända.

För den del av befolkningen som fortfarande har ett arbete torde effekterna av krisen inte vara direkt märkbar, vilket även ses i handelns omsättning. Skattesänkningar och en historiskt låg ränta har betytt att den gruppen faktiskt har fått mera pengar att röra sig med, krisen till trots.

Den grupp som märker de direkta effekterna av krisen är de som har blivit arbetslösa eller som nu blir av med sjukpenningen vid årsskiftet. Även pensionärer, som inte har tagit del av skattesänkningarna, torde vara en grupp som har känt av krisen, då deras utgifter stiger i samma takt som andras utan att denna grupp rent skattemässigt kompenseras på samma sätt som förvävsarbetande. För individer med pågående löneutmätning märks krisen inte i förhållande till hur det har varit under högkonjunktur.

När det gäller ekonomisk kris som kommer att beröra allmänheten ser vi troligen först de verkliga och allvarligare effekterna när räntan börjar stiga. Det talas i dagsläget om bolåneräntor som med stor sannolikhet hamnar runt 6 % som torde vara ett normalläge, men som kan visa sig vara ett krisläge för många. För ett bolån på 1,5 miljon kronor betyder det i reda pengar, från en ränta på ca 2 % till en ränta på 6 %, en merutgift på ca kronor 8000 kronor per månad, och RFI befarar att vi kommer att se en markant ökning av exekutiva auktioner när detta blir verklighet. Dessutom kommer det i ett sådant läge vara ett antal andra krediter som förfaller till betalning.

Därtill ska läggas de övriga mänskliga och personliga konsekvenser det innebär att gå från att ha en välskött ekonomi till att bli utmätnings/evighetsgäldenär med ständigt återkommande inkassokrav och hot om/verkställande av utmätning via kronofogdemyndigheten. Det är i detta läge vi kan tala om en ekonomisk kris som kommer att bli ett bestående faktum för dem som drabbas. Då har ett samhällsligt problem omvandlats till personliga bekymmer i stor skala.

Det kan visserligen talas om bankernas riskbedömning i vissa fall kan vara bristfällig, men detta ska även ses i ljuset av att det omöjliga går att förutse allt som kan hända en låntagare.

Vad som får anses vara bristfällig bedömning får därför avgöras från fall till fall. Om bankerna skulle gardera sig hundra procent mot kreditförluster skulle all utlåningsverksamhet omedelbart upphöra, vilket skulle få oerhörda konsekvenser rent samhällsmässigt.

Dessutom är bankerna knappast ensamma aktörer på finansmarknaden.

Ytterligare ett tecken på ekonomisk kris i privatekonomin är de ökande s.k. snabblånen i dess olika former. Detta ger sig bl.a. uttryck i att kronofogdemyndigheten förra året passerade strecket en miljon betalningsföreläggande totalt och snabblånen torde stå för en betydande del av dessa betalningsförelägganden. Om trenden håller i sig kommer detta rekord att slås år 2009, men det som även ska beaktas är att det inte är tal om enbart nya gäldenärer, utan ca hälften av betalningsförelägganden har skickats till personer som redan är föremål för utmätning, och därför ständigt lever under förhållanden som kan jämföras med bestående ekonomisk kris.

Det bör även påpekas att RFI befarar ett ökat inflöde av gäldenärer som av olika anledningar har diskvalificerats i de olika socialförsäkringssystemen och av den anledningen kommer att sakna betalningsförmåga. I förlängningen utvecklas dessa öden vid inkassobolag och kronofogdemyndighet och i slutändan kan en svåruppnåelig skuldsaneringsprocess vara en räddning för ett fåtal.

Hur djup den nuvarande krisen är beror inte enbart på omständigheter som Sverige som nation kan kontrollera, utan Sveriges insatser på den finansiella marknaden begränsas till insatser från regeringsmakten. Insatser som mildrar effekterna för enskilda individer bör komma från aktörerna på den privata finansmarknaden, men detta kan visa sig vara en grannliga uppgift då personer som får betalningsproblem inte gärna "skyltar" med detta.

Ofta visar det sig att personer som för första gången kommer i kontakt med ett inkassobolag, och i förlängningen kronofogdemyndigheten, inte har haft tankar på vilka oerhörda långvariga konsekvenser bristande betalningsförmåga för med sig.

När dessa individer hör av sig till RFI är processen som huvudregel ganska långt gången och ett tidigare aktivt handlande från kreditgivarnas sida kunde i många fall ha motverkat den utslagningsprocess som blir följden av ett långvarigt utsköningsförfarande.

En form av samarbete på realistisk nivå mellan RFI och inkassobranchen i stort skulle kunna fungera som en "säkerhetsventil" för dem som inte vågar ta dessa kontakter själva.

Dessutom anser RFI att inkassobranchen som

sådan är mycket svåra att förhandla med för att uppnå realistiska lösningar som på ett värdigt sätt kan förbättra situationen för en enskild individ, samtidigt med att borgenärernas intressen på ett skäligt sätt tillgodoses.

Om de signaler som skickas från regeringen och berörda myndigheter stämmer är den finansiella situationen för riket som helhet på bättringsvägen. Även internationellt kommer det signaler om att den ekonomiska situationen är i en återhämtningsfas. En del kan säkerligen härledas till olika stimulanspaket som har presenterats, men för Sveriges del kvarstår problemet med hög (strukturell) arbetslöshet. Det har verkställts stora arbetsmarknadsinsatser och antalet platser på högskola och universitet har utökats.

Emellertid kan just de direkta arbetsmarknadspolitiska åtgärder troligen ifrågasättas, då inte ett enda av projekten (jobbcoach m.m.) leder till jobb som inte finns. Bristen på jobb är kärnfrågan.

Om de rent finansiella och ekonomiska stödåtgärder som har satts in från olika håll är tillräckliga är mycket svårt att bedöma, men omedelbart kan skattelättnader samt en mycket låg ränta anses ha en positiv effekt på konsumtionen som i sin tur har betydelse för sysselsättningen - en ganska vanlig och onyanserat nationalekonomisk ekvation.

Vad som även ska bemärkas är att den grupp på strax över 100 000 personer som har löneutmätning inte berörs direkt av sådana stimulanspaket, då den utmättningsbara delen av en lön ökar i stället och verkan av dessa paket är försumbar.

Det som kan visa sig vara problematiskt är igen de amerikanska subprimelånen. Det har framkommit att ytterliga två vågor av dessa lån förfaller till betalning 2011 och 2012 och frågan är om den amerikanska regeringen i sina ekonomiska stimulanspaket har inräknat dessa. Har dessa vågor inte tagits med i beräkningarna kommer vi troligen att se ett scenario som får vidare konsekvenser än det vi har sett hittills. I detta scenario kan, utöver en förnyad finanskris, mycket väl ingå en inbromsning på den svenska fastighetsmarknaden, med de konsekvenser det kommer att innebära för såväl enskilda individer som penningmarknaden i stort.

RFI är av den uppfattningen att det med all sannolikhet krävs en långtgående detaljreglering av åtminstone den svenska kapitalmarknaden för att undvika de inhemskas negativa effekterna vi har varit vittnen till de senaste tjugo åren. Köp och försäljning av fordringar har eskalerat till att nå ohållbara nivåer och konsekvenser. Det har funnits en övertro på att "marknaden" kunde fungera som självreglerande och resultatet är det vi ser idag.

Det går inte heller att komma ifrån att det måste till en internationell överenskommelse för att undvika marknadskrafternas handlande får så negativa effekter som vi har sett det senaste året. Det har i kölvattnet talats om bonusprogram som har belönat oskäligt risktagande, men RFI anser att bonusprogrammen endast berör en försvinnande liten del. En detaljreglering endast på detta område kommer inte få de effekter som eftersträvas.

Naturligtvis är RFI medveten om det motstånd som finns mot detaljreglering av kapitalmarknaden och det återstår att se om det finns en politisk vilja för påståenden om en mera reglerad kapitalmarknad.

Ett väl övervägt regelverk, såväl nationellt som internationellt, kan med stor sannolikhet stävja effekterna av en hejdlös spekulation med upprissade värden (bubblor). Alla kan troligen bli vinnare med ett väl övervägt system, som i dagsläget är föråldrat och har tillkommit under en period då informationsöverföring skedde på annat sätt än vad som är möjligt idag.

Dessutom efterlyser RFI ett meningsfullt samarbete med inkassobranchens aktörer för att kunde erbjuda adekvat hjälp till den stora skara av personer som av olika anledningar inte kan komma i åtnjutande av skuldsanering.

*Lena Nordqvist, Ordförande Riksförbundet Insolvens
Bjarne Jensen, Riksförbundet Insolvens*

Krav på effektiv ränta och förbud mot avgifter utan täckning

Med anledning av en marknadsföringskampanj som Expert genomförde av GE Money Banks krediter vände sig Konsumentombudsmannen, KO, till Marknadsdomstolen, MD, och yrkade att domstolen vid vite skulle ålägga Expert att vid marknadsföring av krediter på affisch till konsument ange den effektiva räntan.

Expert hävdade att affischen bara var en mindre del av en marknadsföringskampanj och att affischen därför måste ses utifrån ett helhetsperspektiv. Expert påpekade bl.a. att den effektiva räntan angavs i den villkorsbroschyr som fanns tillgänglig i kassan och att personalen bar tröjor med texten "Fråga mig om villkoren".

MD ansåg att Expert inte hade lämnat information om den effektiva räntan i den utsträckning som krävs enligt konsumentkreditlagens regler. Denna underlåtenhet

måste anses som vilseledande menade MD och anförde vidare att detta torde ha påverkat konsumenternas möjlighet att fatta ett genomtänkt beslut. MD konstaterade således att marknadsföringen var att anse som otillbörlig och påpekade också att Experts invändning om att de ändrat marknadsföringen inte påverkade MD:s bedömning. Expert ålades därför vid vite om 750 000 kronor att vid marknadsföring av kredit på affisch till konsument ange den effektiva räntan på så sätt som krävs enligt gällande rätt.

Även i ett annat fall i MD vann KO framgång avseende uttag av avgifter för lån. KO stämde Ferratum Sweden AB för att få det prövat vilka kostnader som en långgivare inte får täcka genom att ta ut avgifter för krediter. Det var redan tidigare fastställt att det inte är tillåtet att finansiera en hel kreditrörelse med införande av olika avgifter.

Dessutom säger konsumentkreditlagen att kostnader inte får tas ut av konsumenten om företaget inte haft motsvarande kostnad för den enskilda krediten. Ferratums avgifter för ett lån uppgick till mellan 250 och 900 kronor och var avhängigt av lånets storlek och antalet lån. KO ansåg att företaget på detta sätt täckte kostnader som inte gick att hänföra till de beviljade krediterna och hanteringen av desamma. KO anförde också att bolagets avgiftsuttag gav upphov till bolagets vinst. MD gick helt på KO:s linje och förbjöd bolaget att ta ut avgifter som ska täcka vinst eller omkostnader om inte dessa motsvarar kostnaderna för lånet till den enskilda konsumenten. Domen kommer att påverka hela marknaden för konsumentkrediter.

Källa: Marknadsdomstolens dom 2009:29 den 28 oktober 2009, dnr B 3/09 och dom 2009-11-16, 2009:34, Dnr B 7/08

Utbildning

Våren 2009

”Kravmärkt”

Certifieringsprogrammet

Höstens certifieringsprogram håller sina sista dagar. En rel. stor grupp på 28 deltagare kommer stolt kunna presentera sig som certifierade inkassohandläggare / fordringsförvaltare efter den 15 december.

Till våren kommer utbildningen förläggas i Stockholm och Göteborg. Vi hoppas intresset är lika stort som det har varit under denna termin. Med tanke på utbildningskvalitet vill vi dock inte ha för stora grupper. Det är därför viktigt att anmäla sig senast den sista anmälningsdagen.

Platser kan aldrig garanteras speciellt inte när tiden för anmälan gått ut.

Glöm inte att även notera vårt fördjupningsseminarium den 22 april. Det blir en mycket intressant och spännande dag om hyreskrav. Föreläsare är Jan Åkerlund jurist vid Kronofogdemyndigheten och mångårig erfarenhet av hyresjuridiska frågor samt Anne Bratt Norrevik, hyresråd från Hyresnämnden i Stockholm.

Information om innehållet i certifieringsprogrammet presenteras i den folder som kommer inom kort till alla medlemmar och övriga som anmält intresse. Det går även bra att gå in på www.svenskinkasso.se och läsa om utbildningsprogrammet. Får ni inte foldern eller önskar fler till ert företag, vänligen kontakta kansliet.

Våra utbildare

Samtliga utbildare är yrkesverksamma inom de ämnesområden de föreläser i med gedigna kunskaper såväl praktiska som teoretiska.

Marie Bråberg

Rektor för certifieringsutbildningen. Jurist med mångårig erfarenhet från inkasso-/finansbranschen samt advokatbyrå. Anlitad som föreläsare på SiO-skolan sedan många år. Seminarieledare och utbildare inom såväl offentlig verksamhet som privata näringslivet. Undervisar i civilrättsämnen för ett flertal utbildningsföretag.

Michael Knutsson

Michael gjorde, efter juristexamen i Lund 1989, notarietjänstgöring hos Värnamo tingsrätt och arbetade 1992–2001 på advokatbyråer i Stockholm. Var medlem i Sveriges Advokatsamfund 1995–2001. Började hos Ackordscentralen år 2001. Michael är specialiserad på obeståndsjuridik med inriktning på ackord, företagsrekonstruktioner, likvidationer och konkurser.

Anders Cardell

Ansvarig för egna fordringar på ett av Europas ledande företag inom konsumentinkasso och långtidsbevakning. Anders har arbetslivserfarenhet från bank, inkassobolag samt kreditmarknadsbolag och har en controller-utbildning i grunden. Han är medförfattare till boken Kredit- och Inkassohandboken och har även suttit med i styrelsen för branschorganisationerna Sveriges inkassoorganisation och Svensk Inkasso.

Åsa Kockum Laurén

Organisationskonsult och legitimerad psykoterapeut. Hon har en lång och gedigen erfarenhet inom näringslivet och offentlig förvaltning, med coaching, ledarutveckling, konflikthantering, bemötande, grupputveckling och djupanalys av företagsutveckling.

Susanne Feinsilber

Advokat och delägare i Advokatfirman Bratt & Feinsilber AB. Internationella studier vid Bologna 1987–1988. Undervisat såväl före som under advokattiden. Arbetar bland annat med skadeståndsrätt, affärsjuridik och personsador i Sverige och internationellt.

Håkan Meurling

Håkan kommer från branschens tillsynsmyndighet Datainspektionen. Han är avdelningsdirektör och arbetar med tillstånd och tillsyn av inkassoverksamhet.

Peter Hellman

Arbetar som biträdande inkassochef med ansvar för bland annat juridik. Peter har sedan 1999 arbetat både som handläggare och jurist inom inkassobranchen. Hans specialområden är skuldsanering, preskription, underåriga och konsumenträtt. Han är artikelskrivare och har engagerat sig i skuldsaneringsfrågor och drivit preskriptionsärenden i högre instans.

Kent Sangler

Har arbetat sedan 1989 som affärsutvecklingskonsult med inriktning på försäljning och ledarskap. Certifierad mental coach/tränare. Undervisar med såväl teoretisk som praktisk kunskap i förhandlingsteknik och kommunikation. Har studerat inkassobranchen och har därför kunskap om den vardag som möter personal som arbetar med just krav/kredit/inkasso.

Deltagarna kommer även att få träffa kronoinpektörer från kronofogdemyndigheten i Stockholm och Göteborg samt budget- och skuldrådgivare från kommunen

Utdelning av diplom till certifieringsgrupper Stockholm / Göteborg, hösten 08 och våren 09.

Nedan presenteras information om utbildningsdatum för respektive dag i Stockholm och Göteborg.

Vi ser fram emot en härlig vår!
Välkomna till "kravmärkta" utbildning

Utb. Sektionen / rektor
Marie Bråberg

Utbildningssektionen

Anders Cardell

Marie Bråberg

Mats Bergström

Studiekalender	Måndag 15 Mars	Tisdag 16 Mars
	Avtalsrätt, kreditinformation (Sthlm)	Inkassokunskap (Sthlm)
Måndag 22 Mars	Tisdag 23 Mars	Torsdag 15 April
Avtalsrätt, kreditinformation (Gbg)	Inkassokunskap (Gbg)	Kronofogden & kreditsäkerhet (Sthlm)
Freitag 16 April	Måndag 19 April	Tisdag 20 April
Specialinkasso (Sthlm)	Kronofogden & kreditsäkerhet (Gbg)	Specialinkasso (Gbg)
Torsdag 22 April	Måndag 10 Maj	Tisdag 11 Maj
Fördjupningsseminarium -hyreskrav (Sthlm)	Obestånd (Sthlm)	Förhandlingsteknik (Sthlm)
Måndag 17 Maj	Tisdag 18 Maj	Torsdag 3 Juni
Obestånd (Gbg)	Förhandlingsteknik (Gbg)	Process/förlikning (Sthlm)
Freitag 4 Juni	Måndag 14 Juni	Tisdag 15 Juni
Rättegång/avslutning (Sthlm)	Process/förlikning (Gbg)	Rättegång/Avslutning (Gbg)

Anslagstavlan

Referensränta:

Räntedag:

080701	4,50%
090101	2,00%
090701	0,50%

Inkassokostnader

Inkassokrav	160:-
Arvode bf	340:-
Arvode avhysning	375:-
Upprätt. amort.plan	150:-
Avisering	50:-

Avgifter:

Bf-ansökan	300:-
Verkställighet	600:-
Stämningsansökan	450:-
Konkursansökan	500:-

Basbeloppet:

2009:	42 800
-------	--------

Medlemmar

Svensk Inkasso	53
----------------	----

När det lackar mot julestress...

*”Om man inte vet var man ska är det ingen idé att skynda sig.
Man vet ändå inte när man kommer fram”*

Nalle Puh

*Säkra Betalningar önskar alla sina läsare en riktigt
God fridefull Jul och ett Gott Nytt hoppfullt År*

Elisabet, Maria, Helen och Ann-Sofie

Styrelse

Claes Månsson,
Advokatfirman Åberg & Co AB
Ordförande, tillika VD
Telefon +46 8 6969579 (70) (office phone)
E-post: claes.mansson@adv-berg.se

Mats Bergström
Kreditinkasso AB
Arbetsgrupp Utbildning
Telefon: 08-701 48 77
E-post: mabe32@handelsbanken.se

Håkan Bennetoft,
Intrum Justitia Sverige AB
Arbetsgrupp Tidning, myndighetssamverkan
Telefon: 08-616 77 60
E-post: h.bennetoft@se.intrum.com

Erika Rönquist Hoh
Aktiv Kapital
Arbetsgrupp Juridik
Telefon: 031-704 16 07
Epost: erika.ronquist.hoh@aktivkapital.se

Gordon Odenbark,
Gothia Finacial Group AB
Arbetsgrupp Juridik
Telefon: 0340-66 44 00
E-post: gordon.odenbark@gothiagroup.com

Anders Rönngard,
Invoice Finance AB
Arbetsgrupp Tidning
Tel: Tel: +46 40 39 68 25
E-post: anders.ronngard@invoice.se

Charlotte Strandberg,
Inkasso AB Marginalen
Arbetsgrupp Etiska frågor
Telefon: 08-412 65 00
E-post: charlotte.strandberg@marginalen.se

Anders Svensson,
Alektum Inkasso AB
Arbetsgrupp juridik, sammankallande
Telefon: 031-348 01 31
E-post: anders.svensson@alectum.com

Susanne Bruce,
Lindorff Sverige AB
Arbetsgrupp Marknadsföring
Telefon: 08-587 281 00
E-post: susanne.bruce@lindorff.com

Mats Kärsrud,
Svea Inkasso AB
Arbetsgrupp
Telefon: 08-735 90 00
E-post: mats.karsrud@sveaekonomi.se

Övriga

Marie Bråberg
Rektor, Svensk Inkasso:s
Utbildningsprogram
Telefon: 0707-13 00 71
E-post: marie.braberg@gmail.com

Anders Cardell
Utbildningssektionen
Telefon: 031-348 01 41
E-post: anders.cardell@alektum.com

Peter Hellman
Skribent, Säkra Betalningar
Telefon: 031-348 01 14
E-post: peter.hellman@alektum.com

Kansliet:
Box 10022, 181 10 Lidingö
Tel: 08-731 43 90
E-post: kansliet@svenskinkasso.se

Vill du annonsera i Säkra Betalningar?

Kontakta vårt kansli eller vår annonsredaktör Elisabet Hammar.

Genom medverkan i vår tidning når du effektivt ut bland företag, myndigheter och andra aktörer verksamma inom såväl inkasso- som kreditbranschen.

Tidningen distribueras till samtliga medlemsföretag i föreningen, till myndigheter, departement och andra betydelsefulla organisationer och beslutsfattare inom branschen.

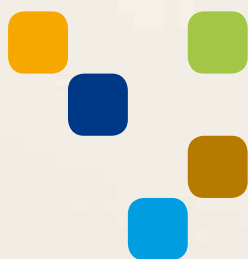
Format	Nummer antal	Beskrivning	Pris, ex moms, kr
Helsida	4	Boka samtidigt, 2 baksidor + 2 insida	22 500
Helsida	1	Baksida	12 500
Helsida	2	Baksida, redaktionen väljer tillfälle	20 000
Helsida	1	Insida	5 500
Helsida	1	Insida, redaktionen väljer tillfälle	5 000
Helsida	2	Insida, redaktionen väljer tillfälle	8 000
Halvsida	1	Insida	3 500
Halvsida	1	Insida, redaktionen väljer tillfälle	3 000
Halvsida	2	Insida, redaktionen väljer tillfälle	4 800
Kvarts, stående	1	Insida	2 750
Kvarts, liggande	1	Insida	2 750

Samtliga sidor i tidningen kommer att vara i färg.

Kansliet når du på telefon: 08-731 43 90, e-post: kansliet@svenskinkasso.se.

Elisabet når du på telefon: 070-200 87 69, e-post: elisabet.hammar@aptic.se.

Framgångsrika affärer men tomt i kassan?

SMART SOFTWARE FOR HARD CASH

0500-100 200 www.aptic.se

 Reskontra Factoring Inkasso

Aptic ARC – ett komplett affärssystem som hjälper er att få full kontroll över kredittider, kassaflöde och fordringar. Hela vägen från faktura till full betalning!